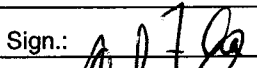
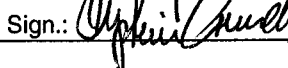

KTV-notat nr. 8/2005 – Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Svorka Energi AS/Setergrytå kraftverk	Middelthuns gate 29
Fylke/kommune	Møre og Romsdal/Surnadal	Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Ansvarlig:	Rune Flatby	Sign.: Telefon: 22 95 95 95
Saksbehandler:	Øystein Grundt	Sign.: Telefaks: 22 95 90 00
Dato:	07. 03. 2005	E-post: nve@nve.no
Vår ref.:	NVE 200403038-22/112.B	Internett: www.nve.no
Sendes til:	Av. dir. KT, NVE-RM, alle som har uttalt seg til søknaden	Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
		Bankkonto: 0827 10 14156

Søknad om tillatelse til regulering av Grytåvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk i Surnadal kommune

Søknad	2
Uttalelser til søknaden	12
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	21
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVEs) merknader:	24
NVEs vurdering	30
Konklusjon	32
Merknader til vilkårene	32
Andre merknader	34

NVE gir Svorka Energi AS tillatelse til regulering av Grytåvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk i Setergrytå i Surnadal kommune. NVE mener fordelene med en regulering og utbygging overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 8 er oppfylt.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Svorka Energi AS, datert 12.07.2004:

"Svorka Energi AS ønsker å utnytte vannfallet i Setergrytå i Surnadal kommune i Møre og Romsdal fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter lov om vassdrag og grunnvann, jf. §8, om tillatelse til:

- å bygge Setergrytå kraftverk*
- å regulere Grytvatnet mellom kote 422 og 427,5*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Setergrytå kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden*

3. Etter forurensningsloven om tillatelse til:

- gjennomføring av tiltaket.*

Nødvendig opplysninger om tiltaket framgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden."

Fra søknaden refererer vi videre:

1. Innledning

1.1 Om søkeren

Svorka Energi AS står som søker og vil forestå utbygging og drift av Setergrytå kraftverk. Svorka Energi AS er et vertikalt integrert energiverk med hovedkontor i Surnadal og eies av Surnadal, Halså og Rindal kommuner samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapets hovedformål er å produsere, overføre, distribuere og omsette elektrisk energi. Svorka Energi har områdekonsesjon for kommunene Halså, Rindal og Surnadal. Det er ennå ikke tatt standpunkt til om Svorka Energi skal bli heleier av kraftverket, eller det skal dannes et aksjeselskap hvor Svorka Energi blir den største eieren og en eller to grunneiere blir deleiere.

1.2 Begrunnelse for tiltaket

Falleierne i Setergrytå er interessert i at elva bygges ut slik at den kan bli en inntektskilde for dem. Svorka Energi har en ambisjon om å bidra til å dekke privatkunders, det offentliges og næringslivets behov for energi og energirelaterte tjenester og er derfor interessert i en utbygging.

1.3 Geografisk plassering av tiltaket

Utbyggingsområdet ligger på sydsiden av dalen ved gården Setra i Øvre Surnadal i Surnadal kommune, Møre og Romsdal fylke. Setergrytå (Grytå) er ei sideelv til elva Surna. Adkomst fra Skei, som er administrasjonssentret i kommunen, (Merket som Surna på bilag 1) skjer lettest ved å kjøre 15 km østover langs riksveg 65. Området er vist på kartbilagene 1-4.

1.4 Dagens situasjon og eksisterende inngrep.

Setergrytå har sitt nedbørfelt mellom og nord for fjellene Bollin og Bollåsfjellet og munner ut i Surna like øst for gården Setra. I nedbørfeltet ligger noen tjern og på kote 422 ligger Grytvatnet. Nedbørfeltet til Grytvatnet er 8,9 km² og ved utløpet i Surna er nedbørfeltet 12,7 km².

På østsiden av elva er det bygd en bilveg opp til et tunnelpåhugg for Trollheim kraftverk, jf. bilag 2 og 3. Nærmere elva, men og på østsiden, er det bygd en del skogsveger både for skogsdrift og for bygging av kraftlinjer. Ei høyspentlinje (300 kV) krysser elva ved kote 220, jf. bilag 1-3, og ei ny linje (400 kV) er under bygging like syd for og parallelt med den eksisterende linjen. Fra Trollheim kraftstasjon går det ei 24-kV linje i sør-sørøstlig retning til inntaket i Follsjøen og Gråsjødammen, jf. bilag 2, og med avgrening til fjellet Bollin. Denne avgreningen går ca 300 meter øst for Grytvatnet, jf. bilag 3. Ca 400 meter før utløpet i Surna krysser elva riksveg 65 og ved utløpet på sydsiden av elva ligger en campingplass, jf. bilag 4.

For å regulere vassføringa i elva er det bygd en steinfyllingsdam, som er restaurert på 1950-tallet, ved utløpet av Grytvatnet. Reguleringen ble gjort for å sikre vann til et sagbruk og ei mølle som lå ca 150 meter oppstrøms riksvegen. Begge disse anleggene er revet, men rester av dammene er på plass.

Området ligger ca 9 km fra et område i sørvest, se bilag 1, Søya, som er vernet i Verneplan 1 for vassdrag.

Området ligger dels i dels meget nært tyngre tekniske inngrep og betegnes derfor som inngrepsnært med unntak av Grytvatnet, jf. pkt 3.7.

2. Beskrivelse av tiltaket

2.1 Hoveddata

Kraftverket

Nedbørfelt (km ²)	8,9
Middelvannføring (m ³ /s)	0,512
Alminnelig lavvannføring (m ³ /s)	0,032
Fallhøyde (m)	394,0
Slukeevne, maks. (m ³ /s)	0,90
Slukeevne, min. (m ³ /s)	0,09
Tilløpsrør, diameter (m)	0,6
Installert effekt, maks. (MW)	2,86
Brukstid (t)	3950
Magasinvolym (mill. m ³)	0,658
HRV	427,5
LRV	422,0
Produksjon, vinter (GWh) (1/10 – 30/4)	6,11
Produksjon, sommer (GWh) (1/5 – 30/9)	5,18
Produksjon, årlig middel (GWh)	11,29
Utbyggingskostnad (mill.kr)	22,2
Utbyggingspris (kr/kWh)	1,97

Elektriske anlegg

Generator	Ytelse MVA	Spennning kV
	3,0	0,7
Transformator	Ytelse MVA	Omsetning kV/kV
	3,0	0,7/24
Kraftlinjer	Lengde m	Nominell spenning kV
	400	24

2.2 Teknisk plan for det omsøkte alternativ

Hydrologi og tilsig

I vedlagt rapport, bilag 7, av professor Ånund Killingtveit, er det gjort grundig rede for de hydrologiske beregninger som er utført og som danner grunnlag for produksjonsberegninger og optimalisering av installasjonen i kraftverket.

Reguleringer og overføringer

Det er planlagt en 5,5 meters oppdemning og regulering av Grytvatnet. Dammen er tenkt som massiv betongdam, men det kan bli aktuelt å vurdere steinfyllingsdam, avhengig av tilgangen på masse i området. I denne søknaden forutsettes det at det blir bygd en massiv betongdam.

Inntak

Ved utløpet av Grytvatnet bygges en massiv betongdam som blir 6 meter høy på det høyeste og den blir 110 meter lang. Den er tenkt plassert oppstrøms den gamle steindammen slik at den blir bevart som et kulturminne, se bilag 5. Dammen bygges med et 15 meter langt fritt overløp midt på dammen og rett over elveløpet. I bunnen av dammen legges et 0,6 meter tapperør med ventil. Til høyre for overløpet sett i strømretningen, bygges et inntak med en 1 m² stor inntaksrist og en ventil for stenging.

Grytvatnet har i uregulert stand et areal på 93 da og vil ved 5,5 meters oppdemning få et totalareal på 141 da, dvs. en økning på 48 da. Denne reguleringen vil gi et effektivt magasin på 0,66 mill. m³ som tilsvarer 4,1 % av årsavløpet.

Rørgate

Fra inntaket ved Grytvatnet til kraftstasjonen ved Setergrytå ca 150 meter sør for riksvegen føres et ca 2200 meter langt rør med diameter 0,6 meter. Røret vil følge en trase som vist på bilag 2-4. Det skal i hovedsak graves ned og vil bare unntaksvis bli lagt i dagen. Det vil bli lagt i dagen ved kryssing av Setergrytå vel 400 meter fra dammen og på enkelte korte strekninger hvor nedgraving betinger uforholdsmessig mye fjellsprenning.

Tunnel

Ikke aktuelt.

Kraftstasjonen

Beliggenheten er vist på bilag 2-4 og fasader av kraftstasjonen er vist på bilag 6. Det er valgt samme utseende som for Nordsvorka kraftverk. Selve bygningen får et areal på ca 4 x 7 meter, og en høyde over bakken på 5 meter. Turbinsentret vil ligge ca 1 meter over vannstanden i elva. Alle

konstruksjoner under bakkenivå og bærende konstruksjoner over bakkenivå utføres i armert betong. Ytterveggene utføres enten i betong eller betongstein som forblendes med skifer eller stein fra området. Taksperer utføres av tresperer, ev. isolert, lufting, kryssfinerplate med papp og båndteking av stålplater. Innvendige vegger utføres i pusset tegl eller betongstein. Dører og vindu utføres i pulverlakkert aluminium.

Arealbehovet for kraftstasjonen med oppstillingsplass/parkering blir ca 1 da.

I stasjonen skal det monteres en peltoneturbin med ytelse 2,86 MW og en generator med ytelse 3,0 MVA og 690 V spenning. Det skal monteres en transformator med ytelse 3,0 MVA og 24 kV spenning.

Vegbygging

Riksveg 65 krysser Setergrytå ca 150 meter nord for den planlagte kraftstasjonen, jf. bilagene 1-4. Denne vegen går gjennom Surnadal, Rindal, Meldal og tilsluttes E39 i Orkdal. Fra riksvegen, der den krysser Setergrytå, er det bygd en bilveg på østsiden av Setergrytå opp til et tunnelpåhugg for Trollheim kraftverk, jf. bilagene 2 og 3. Planen er å forlenge denne vegen opp til den planlagte dammen ved utløpet av Grytvatnet, jf. bilag 3. Fra riksvegen, der den krysser Setergrytå, er det planen å bygge en ca 150 meter lang veg på vestsiden av elva opp til kraftstasjonen. I området hvor røret skal legges er det dessuten bygd en del enkle skogsveger både for skogsdrift og for bygging av kraftlinjer. Noen av disse vil bli benyttet ved tiltransport av rør.

Kraftlinjer

Kraftoverføringen fra kraftstasjonen til eksisterende linje blir 400 meter lang, nominell spenning 24 kV og tverrsnitt FeAl 25. Linjen med tilknytningspunkt på eksisterende linje er vist på bilag 4. Fra eksisterende linje sør for Grytvatnet føres en 500 meter lang linje, spenning 24 kV og tverrsnitt FeAl 25, fram til damstedet ved Grytvatnet, jf. bilag 3. Linjene skal benyttes både i byggetiden og senere.

Områdekonsesjonæren som eier og driver eksisterende linjer og som skal bygge, eie og drive de nye linjene er Svorka Energi, dvs. tiltakshaveren bak Setergrytå kraftverk.

Massetak og deponi

Det forhandles med Statkraft om tillatelse til å benytte steinmasse fra tippen ved ventilkammeret for Trollheim kraftverk, jf. bilag 2 og 3. Massen tenkes brukt til vegbygging fra eksisterende veg ved ventilkammeret og fram til damstedet ved Grytvatnet og tilslag til betongen i dammen, jf. bilag 3.

Forutsatt at Statkraft for sin del godkjenner uttak av masse, vil NVE Region Midt-Norge kreve å få til godkjenning en uttaksplan som viser hvordan og hvor på tippen massen skal tas ut, forming, uttaksperiode, istandsetting, vegetasjonsetablering etc.

Nødvendig tilleggsmasse for tilbakefylling rundt rør forutsettes tatt fra nærliggende massetak. Mesteparten av grøftemassene forutsettes benyttet til gjenfylling. Overflødige masser i tipp, formes etter terrenget.

Kjøremønster og drift av kraftverket

Magasinet i Grytvatnet på 0,66 mill. m³ som er 4,1 % av årsavløpet, benyttes dels som buffermagasin med hardere kjøring om dagen enn om natta/i helgene og dels som sesongmagasin. Ved effektkjøring, dvs. hard kjøring om dagen og redusert kjøring/stans om natta og i helgene, vil overgangene skje gradvis blant annet av hensyn til fiskeungene i den anadrome delen av Setergrytå. Magasinet tappes ned mot laveste regulerte vannstand mot slutten av vinteren og fylles

i løpet av vårflommen. Vannstanden vil bli forsøkt holdt oppe gjennom sommeren, men ved fare for større nedbørmengder vil man forsøke å tappe noe ned i forkant.

2.3 Kostnadsoverslag

<i>Setergrytå kraftverk</i>	<i>mill.NOK</i>
<i>Reguleringsanlegg</i>	<i>2,50</i>
<i>Overføringsanlegg</i>	<i>6,00</i>
<i>Inntakskanal</i>	
<i>Kraftstasjon. Bygg</i>	<i>0,60</i>
<i>Kraftstasjon. Maskin/elektro</i>	<i>7,80</i>
<i>Transportanlegg. Kraftlinje</i>	<i>1,30</i>
<i>Boliger, verksteder, adm.bygg, lager, etc</i>	
<i>Terskler, landskapspleie</i>	
<i>Uforutsett</i>	<i>1,70</i>
<i>Investeringsavgift</i>	
<i>Planlegging. Administrasjon.</i>	<i>1,40</i>
<i>Erstatninger, tiltak, erverv, etc</i>	<i>0,20</i>
<i>Finansieringsavgifter og avrunding</i>	<i>0,70</i>
<i>Sum utbyggingskostnader</i>	<i>22,2</i>

Kostnadene er basert på prisnivå 01.01.2000.

2.4 Framdriftsplan

Det er antatt en byggetid på 1,0 år og byggestart så snart som mulig etter at konsesjon er gitt og investeringsbeslutning er tatt.

2.5 Fordeler ved tiltaket

Det å få økt kraftproduksjon i et område med underskudd er en klar fordel. Det er og en fordel å levere kraft inn på 24 kV-nettet, fordi det reduserer tapet i nettet. En annen vesentlig fordel er at man her får utnyttet en lokal og fornybar energikilde uten at naturinngrepet blir uakseptabelt, og at det vil gi ekstra inntekt til grunneiere, kraftselskapet, lokale entreprenører og kommunen. Det antas at dette prosjektet vil bli klassifisert som grønn energi og at det vil gjøre prosjektet mer lønnsomt.

2.6 Arealbruk, eiendomsforhold og offentlige planer

Arealbruk

Beliggenheten av nødvendige arealer som skal utnyttes, framgår av bilag 3 og 4.

Eiendomsforhold

Peder Sæter, 6653 Øvre Surnadal, som eier av gnr. 10, bnr. 1 i Surnadal, er den største grunneieren både når det gjelder fallet i Setergrytå og nødvendig grunn for bygging av kraftverket. Svorka Energi inngikk 27. august 2003 en håndgivelsesavtale med Peder Sæter om bygging av kraftverk i Setergrytå.

Resten av fallet eies av Lisbeth Fiske Harang, 6653 Øvre Surnadal, som eier av gnr. 7, bnr. 3 i Surnadal. Hun eier dessuten noe grunn i neddemningsområdet ved Grytvatnet og deler av traseen for eksisterende anleggsveg og ny veg opp til Grytvatnet. Det er forhandlinger i gang med disse rettighetshaverne om leie av grunn og rettigheter.

Andre grunneiere som blir berørt først og fremst ved bruk av eksisterende anleggsveg, bruk av tippmasser og grunn til veg fram til Grytvatnet er følgende: Kjell Fugelsøy, gnr. 10, bnr. 2, Arne O. Sæter, gnr. 10, bnr. 6 og 7 og Rolf Harang, alle med adresse: 6653 Øvre Surnadal. Dessuten blir Statkraft berørt ved bruk av eksisterende anleggsveg og bruk av tippmasser. Det er forhandlinger i gang med disse med sikte på å få til minnelige avtaler.

Samlet plan for vassdrag

I brev av 05.07.2004 fra NVE er det gitt unntak fra Samlet plan, se bilag 10.

Verneplaner, kommuneplaner og andre offentlige planer

Tiltaket kommer ikke i konflikt med verneplaner av noen art. Omtrent 5 km sørvest for tiltaksområdet ligger østgrensen av Søyas nedbørfelt som er plassert i Verneplan I for vassdrag av 4. juni 1973, jf. bilag 1.

Iht. vedtak i Stortinget av 25.02.2003 er vassdraget som en del av Surna, et nasjonalt laksevassdrag. Det betinger at inngrep ikke skal være til skade for laksen. I det omsøkte alternativet for utbygging er det tatt hensyn til dette forholdet.

Hele utbyggingsområdet som ligger i Surnadal kommune, er regulert som landbruks-, natur- og friluftsområde. Det vil bli søkt om dispensasjon fra arealdelen i kommuneplanen.

2.7 Alternative utbyggingsløsninger

Det søkes ikke om alternativer til den foreslåtte utbygging. I søknaden om unntak fra Samlet plan ble to alternativer beskrevet. Det ene alternativet er det samme som det nå søkes om, med det unntak at utløpet fra kraftstasjonen var plassert nesten nede ved riksvegen. Det andre alternativet hadde inntaket i Setergrytå på kote 307, dvs. 115 meter lavere enn førstnevnte alternativ og med samme utløpssted.

I høringsrunden for nevnte søknad kom det fram sterke motforestillinger mot å ha utløpet langt nede i den anadrome delen av Setergrytå, men ikke så sterke innsigelser mot å regulere Grytvatnet. Etter at det ble foretatt prøvefiske på den nevnte elvestrekningen, og det ble funnet laks- og ørretunger på hele strekningen, ble det bestemt å flytte kraftstasjonen og avløpet slik at det nå vil kunne ut i elva ca 20 meter nedstrøms den gamle sagdammen. Det er forutsatt at sagdammen skal bevares som kulturminne, og da bør kraftstasjonen ikke komme for nær. Alternativet med inntak på kote 307 er forlatt av grunner som allerede er nevnt, men og fordi det gir mindre og dyrere kraft.

3. Virkning for miljø, naturressurser og samfunn

3.1 Hydrologi

Vannføringsforhold før og etter utbygging på strekningen fra utløpet av Grytvatnet og ned til utløpet av kraftverket er beskrevet i vedlagt notat, bilag 7, av professor Ånund Killingtveit fra side 9 og utover.

I notatet framgår det at middelvassføringen ved utløpet fra Grytvatnet er 0,51 m³/s. På side 9 og utover i notatet er det gjort rede for vassføringsforholdene i et normalt år (1961), et vått år (1956) og et tørt år (1951). I beregningene er det forutsatt en minstevassføring fra Grytvatnet på 0,022

m^3/s . Alminnelig lavvassføring fra Grytvatnet er i notatet beregnet til $0,032 m^3/s$. Begrunnelsen for å velge så lav minstevassføring er at det noen hundre meter nedstrøms Grytvatnet kommer inn flere bekker.

Nedbørfeltet til Grytvatnet er $8,9 km^2$ og ved utløpet i Surna er det totale nedbørfeltet $12,7 km^2$. Nedbørfeltet mellom inntaket og utløpet fra kraftverket er $3,7 km^2$.

Areal- og magasintabell for Grytvatnet:

Kote	Areal	Magasin
(m.o.h.)	(km^3)	(mill. m^3)
422	0,093	0
425	0,124	0,326
427	0,1376	0,5876
427,5	0,1410	0,6573

Magasinprosenten for Grytvatnet: $0,6573 \times 100/16,13 = 4,1$. Av mottatt reguleringskurve fra NVE finner vi da at $Q_{median} = 0,24 \times 0,51 = 0,122 m^3/s$, og $Q_{best.} = 0,12 \times 0,51 = 0,061 m^3/s$.

Antall naturhestekrefter etter industrikonsesjonsloven: $13,33 \times 0,122 \times 394 = 641$. Siden dette er mindre enn 4000 nat.hk, er prosjektet ikke konsesjonspliktig etter industrikonsesjonsloven.

Antall naturhestekrefter etter vassdragsreguleringsloven: $13,33 \times (0,061 - 0,032) \times 394 = 152$.

Siden dette er mindre enn 500 nat.hk, er prosjektet ikke konsesjonspliktig etter vassdragsreguleringsloven.

3.2 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Vanntemperaturen i Setergrytå varierer mye. Elva renner delvis over svaberg og på varme sommerdager kan den nå ganske høy temperatur midt på dagen, men temperaturen synker fort etter at sola har gått ned. Om vinteren er temperaturen jevnt lav. I normale vintrer fryser elva til med fast dekke over det meste av elva.

En utbygging vil ha liten innflytelse på dette. Oppvarmingen av vannet om sommeren vil bli enda større på grunn av redusert vassføring. På samme måte kan nedkjøling om vinteren og dermed islegging foregå raskere, og det kan bli perioder med bunnfrysing på enkelte strekninger av elva. Lokalklimaet vil påvirkes minimalt av en utbygging.

3.3 Grunnvann, flom og erosjon

Store deler av elva renner på fjell og innflytelsen på grunnvannet er derfor liten. På strekningen fra sagdammen ved utløpet fra kraftverket til samløpet med Surna er det løsmasser og i det området vil vannstanden i elva få innvirkning på grunnvannstanden, men endringene blir små, fordi vassføringen i elva blir lite endret.

Reguleringen av Grytvatnet vil redusere flommene litt og dermed erosjonen på strekningen mellom sagdammen og samløpet med Surna.

I oppdemningsområdet i Grytvatnet er det fast mark og grunt ned til fjell. Det blir derfor lite erosjon i dette området.

3.4 Biologisk mangfold og verneinteresser

I vedlagt beskrivelse fra skog- og utmarksrådgiver Erik Øien, bilag 8, er biologisk mangfold, dvs. viktige naturtyper eller arter i området langs Setergrytå beskrevet. På side 3 i nevnte beskrivelse under punktet om dyre- og fugleliv framgår det at det i området finnes de vanlige dyre- og fuglearter som man finner i fjellområdene på disse trakter. På side 10 i nevnte beskrivelse framgår det at av pattedyr som står på rødlista er det observert jerv i området, men den streifer kun gjennom området og holder ikke til der fast. Ellers framgår det at det ikke er påvist sjeldne arter eller truede vegetasjonstyper i utbyggingsområdet.

Konklusjonen i beskrivelsen er at utbyggingen ikke vil føre til store skader for naturmiljøet og friluftslivet.

3.5 Fisk og ferskvannsbiologi

Grytvatnet er i følge grunneieren Peder J. Sæter overbefolket med ørret som pga. for liten mattilgang eller for lav beskatning, vanligvis fiskes med en vekt på ca 2 hg og mindre. Ved oppdemming vil mattilgangen øke i alle fall de første årene og størrelsen på fisken vil øke. Det eneste som hjelper i overbefolkede vatn, er hardere beskatning, og det vil det bli lettere å få til når det blir veg opp til vatnet. Erik Øien sier i sin beskrivelse, bilag 8 side 3 og 4, at ved en oppdemming av Grytvatnet vil det for en kortere periode bli mer mattilgang for fisken, og man vil få en kraftig økning av veksten på fisken. Videre sier han at dette har bare virkning på veksten de første åra etter oppdemming, og senere har en regulering negativ virkning for fisken.

Erfaringen fra andre regulerte vatn som for eksempel Nesjøen i Tydal og Granasjøen i Rennebu og andre steder, viser at fisket kan holde seg meget bra også etter at "oppdemmingseffekten" har gitt seg. Betingelsen er at det fiskes ganske hardt, det er det beste tiltaket mot overbefolkning.

I Setergrytå fra Grytvatnet og ned til sagdammen er det en del små bekkauere. Erik Øien sier i sin beskrivelse, bilag 8 side 6, at det blir fisket svært lite i elva og at det lille fisket som foregår er stort sett i nærområdet øst for Setersetra. Her renner Setergrytå rolig og har noen dype partier. På de flatere områdene er det mulig at vannspeilet i Setergrytå holder seg på samme nivå som i dag, selv om vassføringen blir redusert til et minimum.

Konsekvensene for fiskebestand og fiske i den anadrome delen av Setergrytå, strekningen fra sagdammen og ned til samløpet med Surna, er vurdert av professor Arnfinn Langeland, NTNU, se vedlegg 9. Hans fiskeundersøkelse viser at hele strekningen av Setergrytå mellom sagdammen og samløpet med Surna er ei god gyte- og oppvekstelv for anadrom laksefisk, og han konkluderer med at det er viktig å bevare Setergrytå som gyte- og oppvekstområde for laks og sjøørret.

Med bakgrunn i høringsrunden vedrørende søknad om unntak fra Samlet plan, hvor det fra flere hold ble påpekt at utløpet fra kraftverket måtte flyttes oppstrøms den anadrome delen av elva, og fiskeundersøkelsen til Arnfinn Langeland samt det forhold at Surna er nasjonalt laksevassdrag, er det besluttet å endre planen slik at utløpet nå kommer like nedstrøms den gamle sagdammen. Til denne planen konkluderer Arnfinn Langeland med at en skånsom kraftutbygging som planlagt, vil kunne opprettholde Setergrytå som gyte- og oppvekstelv for anadrom laksefisk også etter utbyggingen.

3.6 Flora og fauna

Forholdet til flora og fauna er omtalt i Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8, side 3, 4, 5, 8 og 9.

Av vegetasjon i nedbørfeltet til Grytvatnet er det mest innslag av røsslyng, krekling, reinlav, furumose og multe. På deler av fastmarka i de laveste områdene vokser det en del fjellbjørk med innslag av noen få kortvokste furuer. For øvrig er det en del myr i nedre del av nedbørfeltet. Ellers består nedbørfeltet av mye stein og fjell i dagen. Fra Grytvatnet og ned til riksvegen består vegetasjonen av høgstaudeskog, storbregneskog, blåbærskog, røsslyng-blokkebærskog og myr, jf. bilag 8, side 14.

I nedbørfeltet til Grytvatnet finnes stort sett de vanlige dyre- og fuglearter som finnes i fjellområdene på disse trakter. Dette er arter som hare, røyskatt, lemen og andre smågnagere samt streifdyr av jerv, og en god bestand av lirype og fjellrype. Det jaktes en del på småvilt i området. Området fra Grytvatnet og ned til riksvegen er en god sommerbiotop for hjortedyr. Det er faste bestander både av elg, hjort og rådyr som det drives jakt på av et lokalt jaktlag. Området har og en brukbar bestand av storfugl, orrfugl og lirype. Det er ikke registrert rødlistearter i noen av områdene.

Den planlagte utbyggingen får små negative konsekvenser for flora og fauna både i anleggs- og driftsfasen.

3.7 Landskap

Tiltaket får små negative konsekvenser for landskapsmessige forhold både i anleggs- og driftsfasen. Hele området, inklusive Grytvatnet som ligger ca en kilometer fra to store høyspentlinjer, ligger en eller mindre enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep og betegnes derfor som inngrepsnært. Fra Grytvatnet og sørover er det registrert et større inngrepsfritt område og villmarksprega område som dekker store deler av Trollheimen. Dette området vil bli redusert med ca 2 km² ved bygging av dam og regulering av Grytvatnet.

3.8 Kulturminner

Ved utløpet av Grytvatnet er det fra gammelt av en steindam som senest er restaurert på 1950-tallet. Fotos av dammen er vist på bilag 5 og i Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8 side 4. Dammen kunne da den var i bruk, heve vannstanden i Grytvatnet med ca 2 meter og vannet kunne tappes i perioder med liten vassføring i Setergrytå. Dammen som er i noenlunde brukbar forfatning som byggverk, men ikke som dam, er for lengst tatt ut av bruk og vannstanden i Grytvatnet er på sitt naturlige nivå. Vannet ut fra Grytvatnet ledes gjennom to tappeløp i dammen. Planen er at den nye dammen skal bygges oppstrøms for den gamle slik at den gamle dammen blir bevart og vil framstå som et kulturminne.

Like oppstrøms for den anadrome delen av Setergrytå og ca 170 meter sør for riksvegen er det en gammel sagdam. Foto av dammen er vist i Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8 side 6. Planen er å bygge kraftstasjonen med utløp i elva ca 20 meter nedstrøms dammen slik at den vil framstå som et kulturminne uten andre konstruksjoner for nære. Dammen er litt skadet og det er derfor naturlig å foreta en forsiktig reparasjon.

Det er etablert kontakt med fylkeskommunen v/fylkeskonservator Jens Peter Ringstad om å foreta en kulturminnebefaring så snart som mulig og på den måten skaffe grunnlag for en høringsuttalelse.

3.9 Landbruk

Utbyggingsområdet ble før og inntil for noen år siden brukt til sauebeite. Nå er området bare sporadisk besøkt av sau som kommer fra Vinddøldalen i sørvest. Verken i anleggs- eller driftsfasen blir det derfor ikke noe problem med dyr på beite.

3.10 Vannkvalitet, vannforsynings- og resipientinteresser

Vannet i Setergrytå brukes i ett tilfelle som vannforsyning via grunnvannstilførsel, men ikke som resipient. 60 meter nord for riksvegen og 30 meter vest for Setergrytå er det en brønn som forsyner oppsitterne i området og campingplassen med vann, jf. bilag 4. Vannkvaliteten i brønnen er bra, måles hvert år, men i perioder med mye regn er vannet litt farget. Tilsiget til brønnen kommer fra nærområdet, men i tørkeperioder vil tilsig gjennom grunnen fra Setergrytå sikre vannforsyningen. I anleggstiden vil vannet i Setergrytå tidvis bli forurenset pga. graving lenger oppe i elva, men dette vil neppe berøre brønnen fordi vannet fra elva til brønnen filtreres gjennom sandmasser. Vassføringen i elva på denne strekningen blir omtrent som før, og det blir bare tidvis en liten endring i grunnvannstanden.

3.11 Brukerinteresser

Brukerinteressene er beskrevet i Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8 side 2,3 og 6. Som det framgår der må en tursti som ble anlagt i 2003 fra Øvre Seter opp til Grytvatnet og videre til Vinddøldalen delvis legges om som følge av utbyggingen. Turstien er iflg. Peder Sæter lite brukt og det har ennå ikke dannet seg permanent sti, og en omlegging har derfor små konsekvenser. Ellers får tiltaket små eller ingen konsekvenser for verken ferdsel, jakt eller friluftsliv både i anleggs- og driftsfasen.

3.12 Samiske interesser

Ikke relevant.

3.13 Samfunnsmessige virkninger

Bortimot halvparten av investeringen, ca 10 mill. kr, vil knyttes til lokale entreprenører, leverandører og arbeidere. Det vil kunne tilføre Surnadal kommune en skatteinntekt i størrelsesorden 2-3 mill. kr i anleggstiden.

I driftsfasen vil kraftverket måtte betale eiendomsskatt til Surnadal kommune. Forutsatt at formuestaksten blir 11 mill. kr, vil den årlige eiendomsskatten bli rundt kr 77 000. Kommunen vil dessuten motta 28 % inntektsskatt av skattbar inntekt etter de regler som gjelder for aksjeselskap.

Sysselsettingsmessig i driftsfasen, vil kraftverket føre til en bemanningsøkning hos Svorka Energi på ca 0,5 årsverk.

Det blir ikke aktuelt å betale grunnrenteskatt eller naturressursskatt på anlegget, fordi det har en installasjon som er mindre enn 5 MW. Formuesskatt er heller ikke aktuelt, fordi eieren er organisert som aksjeselskap.

3.14 Konsekvenser av kraftlinjer

Det blir ingen negative virkninger av nettilknytningen.

3.15 Konsekvenser av ev. alternative utbyggingsløsninger

Det foreligger ingen alternative utbyggingsløsninger.

4. Avbøtende tiltak

I hovedsak er elva bratt og storsteinet på den strekningen som planlegges utbygd, bortsett fra et par partier midt på strekningen. Terskelbygging synes derfor ikke å være aktuelt. Det foreslås en minstevassføring fra Grytvatnet på 0,022 m³/s gjennom hele året. Det er omtrent 2/3 av alminnelig lavvassføring som er 0,032 m³/s på dette punktet. Lengre nedover langs Setergrytå kommer det inn flere sidebekker, den øverste kommer inn like nedstrøm den bratte strekningen like nord for Grytvatnet, og vassføringen øker derfor gradvis. Den foreslåtte minstevassføring på 0,022 m³/s, eller ca 5 % av middelvassføringen, vil redusere den potensielle årsproduksjonen med 0,56 GWh. Som det framgår av Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8 side 6, vil det beskjedne fisket etter bekkørret som foregår på de flate partiene av elva nær Setersetra, kunne opprettholdes selv om vassføringen blir redusert til et minimum. Nyttan av å øke minstevassføringen ut over det som her er foreslått, synes derfor liten i forhold til tapt kraftproduksjon.

Det største avbøtende tiltaket som er gjort i denne planen i forhold til den som ble lagt fram i søknaden om unntak fra Samlet plan, er at kraftstasjonen og utløpet er flyttet slik at utløpet kommer øverst i den anadrome delen av Setergrytå.

Den turstien som Kristiansund og Nordmøre Turistforening har merket fra Seter gård opp til Grytvatnet og videre til Vinddøldalen, jf. Erik Øien sin beskrivelse, bilag 8 side 2, må dels legges om. Det er i følge Erik Øien ikke noen stor sak blant annet fordi ruta har vært lite brukt til nå, og det har ennå ikke dannet seg noen markert sti i terrenget."

Sammen med søknaden fulgte en rapport med beskrivelse og konsekvenser for miljøet og friluftslivet ved en eventuell utbygging og regulering og en annen om konsekvenser for fiskebestand og fiske i Setergrytå. Konklusjonene fra rapportene er tatt med i søknaden og gjengis ikke her.

Uttalelser til søknaden

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Surnadal kommune har fattet følgende enstemmige vedtak i hovedutvalg for miljø og teknikk den 07.10.2004:

"Surnadal kommune går inn for regulering av Grytvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk i Setergrytå."

Kommunens vedtak var i strid med kommunalsjefens anbefaling som frarådet en utbygging og regulering som omsøkt på grunn av mulige negative konsekvenser for laks og sjørørret som benytter Setergrytå som gyte- og oppvekstområde. Vi gjengir følgende fra kommunalsjefens vurdering av saken:

"Vurdering:

Dette tiltaket er ikkje utan konflikt i høve til vesentlege miljøverdiar. Ein må særskilt vurdere konsekvensane for vassføringa på den lakseførande strekninga i Setergrytå, dvs. frå sagdammen og ned til samløpet med Surna. Denne strekninga har verdi som gyte- og oppvekstområde for både laks og sjøaure. Professor Arnfinn Langeland v/ NTNU har vurdert desse konsekvensane v/ utbygging. I hans rapport blir Setergrytå omtalt som ei god gyte- og oppvekstelv for anadrom fisk. Ved prøvefiske ble det teke godt med både laks- og sjøaureungar heilt opp til kulpar like nedanfor den gamle sagdammen. Gyting finn stad i dei nedre delane av elva. Samla har alle sideelver til Surna ei viss betydning for smoltproduksjonen totalt i Surnavassdraget. Langeland konkluderer

med at det er viktig å bevare Setergrytå som gyte- og oppvekstområde for både laks og sjøaure i Surna.

Samstundes seier rapporten frå NTNU at med ei skånsam utbygging som planlagt her, vil det vere mogleg å oppretthalde Setergrytå sin verdi for anadrom fisk. Ved stopp i kraftstasjonen vil fisken være avhengig av tilsig frå sideelver nedanfor Grytvatnet og eventuell pålagt minstevassføring på 20-30 l/sek. Langeland vurderer dette til å være tilstrekkeleg for å oppretthalde tilhøva for anadrom fisk tilnærma som i dag etter regulering. Det er riktignok knytt usikkerheit til kor mykje lavare vassføringa vil bli v/ tørre periodar sommar og vinter.

I Setergrytå mellom Grytvatnet og sagdammen finst små bekkare. Redusert vassføring på denne strekninga er lite konfliktfylt i høve til denne arten.

Sjølve Grytvatnet er i dag "overbefolka" med ørret, dvs. det er mye fisk med lav vekt. Ved oppdemming vil næringstilgangen auke dei første åra på grunn av utvasking av organisk materiale. Dette forventar ein vil auke vekta på fisken, men denne effekten kan ein berre forvente held seg berre dei første åra etter regulering. Sidan vil reguleringa mest truleg få ein negativ innverknad på fisken. Då vil berre hardare beskatning på fiskestammen få opp vekta på den enkelte fisk, noko som vil bli meir aktuelt etter at veg blir bygd til fram til vatnet.

I utgreiinga frå Sollid Prosjektering AS har skog- og utmarksrådgjevar Erik Øien ansvaret for konsekvensar for naturmiljøet på land (flora og fauna) og friluftsliv. Når det gjeld naturmiljøet på land blir det konkludert med at etablering av Setergrytå kraftverk ikkje får vesentlege konsekvensar.

Ei 110 meter lang og 6 meter høg betongdemning vil heilt klart framstå som eit framand landskapselement i området rundt Grytvatnet. Ein slik negativ effekt vil likevel få mindre betydning når ein veit at området blir lite bruka i fiske- og friluftslivsamanheng. KNT sin nyleg merka stig mellom Øvre Surnadal og Vindøldalen går i dette området. Den går først på vestsida, så på austsida av Setergrytå. Elva blir kryssa rett sør for Setersetra. Rundt sjølve Grytvatnet må stigen leggjast høgare opp i terrenget pga. oppdemming.

Av kulturminne knytt til Grytvatnet og Setergrytå er det to stk. Dette er den gamle steindammen ved utløpet av vatnet, og den gamle sagdammen om lag 150 m sør for rv. 65. Ny dam i Grytvatnet er planlagt etablert oppstrøms (bak) den gamle dammen slik at den blir ivareteken som før. Den gamle sagdammen blir det også teke omsyn til, t.d. ved plassering av kraftstasjon.

Som konklusjon på denne vurderinga, må det kunne seiast at det kan knytast usikkerheit til om tilhøva for anadrom fisk nedanfor utløpet av kraftstasjonen, blir like gode etter ei kraftutbygging som før eit slikt inngrep. Setergrytå har på denne strekninga ein ikkje uvesentleg verdi for laks og sjøaure. Surna har i dag status som nasjonalt laksevassdrag. Bak ein slik status ligg at vassdraget innehar store verdier som bør takast vare på. Samstundes har Surnavassdraget gjeve mykje tidlegare i samanheng med kraftproduksjon. Sjølv om surnastammene av laks og sjøaure ikkje er direkte truga av utrydding, har dei vore utsett for store inngrep i løpet av dei siste tiåra. Usikkerheita i høve til anadrom fisk ved etablering av Setergrytå kraftverk bør kome desse artane til gode ved å unngå den omsøkte utbygginga.

Kommunalsjefen si tilråding:

Surnadal kommune går imot regulering av Grytvatnet og byggings av Setergrytå kraftverk i Setergrytå. Det blir vist til dei negative konsekvensane dette kan få for Setergrytå som leve- og oppvekstområde for laks og sjøaure."

Møre og Romsdal fylke uttaler følgende i brev av 25.10.2003:

"Møre og Romsdal fylke har ut frå sine ansvarområde følgjande merknader:

Automatisk freda kulturminne

Når det gjeld automatisk freda kulturminne har vi ingen merknad til planen. Vi vil be om at ein syner aktsemd under opparbeiding av tiltaket. Ein bør vere vere merksam på kulturminne som finst i skog og utmark, slik som tjærehjellar, jarnvinne, kolmiler, fangstanlegg m.m. Vi ber om at ein tek kontakt med oss dersom det skulle dukke opp noko som kan vere av arkeologisk interesse, jf. § 8 i kulturminnelova.

Kulturminne frå nyare tid

I bilag 8 er det omtalt ein del kulturminne frå nyare tid i planområdet. Slik det er framstilt i rapporten blir ingen av kulturminna direkte berørt av den planlagde utbygginga. Dette kan fylkeskonservatoren seie seg samd i for sagdammen og setrane i området. Men det er noko tvil når det gjeld den gamle steindemninga ved utløpet av Grytvatnet. Planen går etter det vi forstår ut på å lage ein ny dam i noko avstand frå den gamle oppstrøms. Ut frå foto i konsesjonssøknadsheftet ser det ut til at den nye dammen vert liggande i utløpsosen til Grytvatnet. Sjølv om ikkje den gamle steindemninga vert direkte berørt, vil ein avskjere kontakten mot Grytvatnet som er viktig for å kunne oppleve demninga sin historiske samanheng. Korleis ein plasserer inn ei ny demning som tek mest mogleg omsyn til ei god bevaring av den gamle demninga, er nok best å vurdere på staden. Det er derfor uheldig at det ikkje er utført slik synfaring. Fylkeskonservatoren ønskjer derfor at ein tar kontakt for å sjå om ein kan få til ei synfaring før ein tar endeleg avgjerd om plassering av ny demning.

Natur- og miljøverninteresser

Tiltaket inneber over 3 km ny vegbygging. Vegen vil krysse elva to stader og den siste strekninga går i bratte svingar opp til Grytvatnet. Sjølv om vi ikkje har registrert særskilte naturverdiar på strekninga vil vegen representere eit vesentleg terrenginngrep, særleg det siste stykket opp mot vatnet. Det er heller ikkje omtalt i søknaden om vegen skal vere open for ålmenn ferdsel.

Etter det vi forstår er røyrgata i hovudsak lagt i den gamle stigen frå bygda opp til Grytvatnet. Vi er ikkje lokalkjent i området. Vi vil likevel rå til at ein vurderer å flytte røyrtasèen slik at den ikkje kjem i konflikt med den gamle ferdselslåra, slik Kristiansund og Nordmøre Turisforening har foreslått i høyringsuttalen.

Vi har ved søknad om unntak frå Samla Plan peika på at Surnavassdraget er eit svært viktig anadromt vassdrag. Nedre del av Setergrytå (Grytbekken) er registrert som gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk, med hovudvekt på sjøauren i Surnavassdraget. Dette gjeld ei strekning frå Surna elv opp til den gamle sagdammen. Den opprinnelege tiltenkte plasseringa av kraftverket på kote 29 ville redusere denne strekninga vesentleg. Vi er derfor sjølvstilt nøgde med at kraftstasjonen no er foreslått flytta ovanfor den lakse- og sjøaureførande strekninga. Vassføringa vil likevel bli redusert og det er lagt opp til effektkøyring av kraftverket. Vi meiner derfor det framleis er knytt usikkerheit til kva verknader utbygginga vil få for Setergrytå som gyte- og oppvekstområde. Dette må også sjåast i lys av det særskilte vernet som er gitt Surna som nasjonalt laksevassdrag. Vi vil minne om St.prp. nr. 79 (2001-2002) Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. I retningslinene blir det peika på at tiltak ikkje kan gjennomførast når det "fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførande strekning". Med bakgrunn i dette vil vi uttrykke sterk tvil om utbygginga vil vere i tråd med desse føringane".

Statens vegvesen uttaler i brev av 06.10.2004 følgende:

"Ut fra vårt ansvarsområde kan vi ikke se at den planlagte utbyggingen som er beskrevet i konsesjonssøknaden vil komme i konflikt med aktuelle vegplaner m.v.

Utbyggingen vil fra vår side bli vurdert som enkeltvedtak etter forvaltningslovens bestemmelser når det gjelder utvidet bruk av eksisterende avkjørsel til planlagt kraftstasjon – jf. vegloven § 40 eller etter plan- og bygningsloven dersom det skal utarbeides reguleringsplan for stasjonsområdet. Plasseringen og kryssing av riksveg 65 av ny linje fra planlagt stasjon til eksisterende linje, må følge bestemmelsene i vegloven § 32."

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal uttaler følgende i brev av 28.10.2004:

"Naturvernforbundet i Møre og Romsdal viser til søknad om konsesjon for bygging av Setergrytå kraftverk i Surnadal kommune. Naturvernforbundet har tidlegare bede kommunane om å "grovsortere" vassdrag i "raudt, gult og grønt" som ei slags lokal samla plan for å kanalisere bygging av mikro- og minikraftverk til dei vassdraga der deig gjer minst skade, og slik at viktige småvassdragsverdier blir tatt vare på utan utbygging. Sorteringa vil og vere til stor hjelp for vurdering av litt større kraftverk også.

Etter det Naturvernforbundet kjenner til har Surnadal kommune ikkje gjort noko overordna vurdering av vassdraga sine på denne måten. Det at ei slik vurdering manglar, gjer at Naturvernforbundet er kritisk til å handsame søknaden om utbygging av Setergrytå kraftverk no. Det er vanskelig å vite at en har att fleire vassdrag i kommunen som representerer dei aktuelle verdiane når ein ikkje har gjort ein slik gjennomgang.

Registreringane som er gjort for biologiske sider ved utbyggingstiltaket tilseier at det dreier seg om eit vassdrag utan dei spesielle verdiane.

Prosjektet inneheld regulering av vatn. Det kan sjå ut til at neddemningsverknadene i dette tilfellet er ganske små, og at det av den grunn kan vere lettare å akseptere. Her er avbøtande tiltak i form av ei god omlegging av turstien kanskje det viktigaste tiltaket. Reguleringa er inngrep som tilseier endrinar i vassføring også for dei delen som ikkje blir røyrlagt.

Vegbygging, sjølv for korte strekningar kan representere store inngrep. Det er viktig at vegføringa blir godt tilpassa terrenget. Vidare at masser med stadeigen vegetasjon blir tatt vare på og brukt til å reparere dei sår som vil oppstå.

Røyrgata vil og vere eit stort inngrep. Det er viktig at inngrepet ikkje blir større enn naudsynt, og at masser med stadeigen vegetasjon blir tatt vare på og brukt til å reparere dei sår som vil oppstå."

Kristiansund og Nordmøre Turistforening uttaler følgende i brev av 26.10.2004:

"Innledning.

Som et ledd i forbindelsen mellom fjordruta og Trollheimen har vi etablert en merket sti mellom Hermannshytta på nordsiden av Surnadalen og Røsta i Vindøladalen der ny turisthytte planlegges etablert. Derfra videreføres vandretrafikken til Trollheimshytta.

Fra Øvre Seter til Grytvatnet var vi så heldige å få benytte en gammel og velbrukt setersti i et svært idyllisk område. Stien leder til Setersetra og er riktig gammel. Den er svært tydelig i terrenget og ble rødmerket for en del år siden, noe som fremdeles kan sees. Fra Setersetra går det en lignende, velbrukt sti opp til Grytvatnet.

Vi anser stien som et kulturminne og egentlig uerstattelig som brukssti for allmennheten i kombinasjon med en fin naturopplevelse. I parentes bemerket ble noen hundre meter av stien som er nærmest setra ødelagt av stygge skjæringer i forbindelse med etableringen av den nye kraftlinja for en tid siden. Dette skjedde før stien ble bemerket av oss. Opprydding og "leging av sårene" er etter forlydende ennå ikke gjort. Vi er sikre på at mange deler vår bekymring for at denne gamle ferdselsåren gjennom et særdeles idyllisk område skal bli ødelagt av kraftutbygging, eller rettere sagt en ikke skånsom nok utbygging.

Det helt dominerende anliggende for oss og for den turgående allmennhet blir derfor følgende:

Er behovet for en skånsom utbygging som mulig ivaretatt i prosjektet?

Eller konkret uttrykt:

Er det tatt tilstrekkelig hensyn til dette ved plassering av rørledning og vei?

Etter å ha studert kraftskisse til bilag 3 føler vi oss ikke beroliget.

Plassering av rørledning og vei.

Det ser ut til at ledningstraseen i sin helhet og i grove trekk følger den gamle ferdselsåren opp fra Sagatun til Grytvatnet. Hvis vi har oppfattet dette riktig, kan det vel neppe være tvil om at dette vil ødelegge/forringe den gamle forbindelseslinjen opp fra bunn til topp.

For å redde stien/skogsveien med tilhørende idyller, ville det være å foretrekke at rørledningen legges øst for elva fra Sagatun opp forbi setra der elva krysses.

I tråd med samme målsetting bør også veien kunne legges øst for setra slik at sti og nærmiljø her skånes.

Herfra og videre opp ser det ikke ut til rørledningen vil berøre stien. Dette skulle derfor være til "å leve med" hvis vi har oppfattet dokumentene riktig.

Noe mer tvilsomt er det med hensyn til veien som i en sving synes å komme vel langt ut mot der stien går. Dessuten ser det ut til at veien kan true stien helt øverst mot demningen.

I Erik Øiens utredning gis det imidlertid signaler om at stien skal bevares idet det på side 8 står at hvis stien blir skadet, vil skaden bli rettet opp. Dette oppfatter vi som positivt, men etterlyser en klarere presisering i søknaden.

Hvis rørledningens nedre del fastholdes plassert på vestsida av elva, mener vi at dette må gjøres ved å trekke ledningstraseen så langt mot vest som nødvendig for å skåne den gamle, idylliske ferdselsåren som starter ved Sagatun. Dette bør kunne gjøres helt fram til setra.

Når en grov ledning ligger omtrent midt i stien og blir synlig over store strekk, sier det seg selv at inngrepet sett i natur- og friluftslivssammenheng vil være betydelig. For å hankses med de problemstillinger som vi her reiser, bør ledningstraseen legges øst for elva. En slik løsning er absolutt mulig å gjennomføre, og vi ber om at et slikt krav blir stilt.

Transport.

Hva angår transport, er det bl.a. nevnt at en såkalt traktorvei (del av stien – som vi ser det) med start fra Sagatun skal brukes i forbindelse med legging av rørledningens nedre del. Det kan vel neppe være tvil om at dette vil bety slutten på den idyll som denne gamle og til dels gjengrodde skogsvei representerer.

Tunnel.

Ved Grøa kraftanlegg i Sunndalen ble tunnel benyttet slik at de fleste miljøproblemer ble unngått. Vi stiller spørsmål ved om det burde vært krevd tunnel eller boret hull også i dette tilfelle.

Opprydding.

Opprydding og "leging av sår" uten unødig opphold er selvsagt av største betydning for alle og enhver i en sak som denne. Vi har notert oss at en rekke positive tiltak i denne forbindelse er trukket fram i Erik Øiens utredning. Vi skulle ønske at disse forhold hadde vært sterkere presisert i søknaden.

At rørledningen ikke er planlagt nedgravd over hele strekningen og dermed ikke kan tildekkes i etterhånd, finner vi meget betenkelig og forsterker vår følelse av at det i prosjektet ikke er tatt det hensyn til naturvern og friluftsliv som man har grunn til å forvente ved kraftutbygging anno 2004.

Konklusjon.

Det ser ikke ut til at viljen fra utbyggerens side til å prioritere vern av den gamle ferdselsåren og den merkede stien har vært tilstede i tilstrekkelig grad i dette prosjektet. Vi ber om en omvurdering av plassering av ledning og veier på vegne av den turgående allmennhet."

Organisasjonen "Norske Lakseelver" uttaler i brev av 08.11.2004 dette:

"Vi viser til høring angående søknad fra Svorka Energi AS, om løyve til regulering av Grytvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk i Setergrytå, Surnadal kommune. Vi viser videre til telefonkontakt med Øystein Grundt angående utsettelse på høringsfristen 29. okt 2004.

Ved plenarvedtak opprettet Stortinget Surna som nasjonalt laksevassdrag 25. februar 2003. I beskyttelsesregimet, som Stortinget la til grunn for ordningen, heter det at vassdragsregulering ikke kan gjennomføres når det; " -fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning".

Plenarvedtak er en instruks til forvaltningen med umiddelbar rettsvirkning overfor statlige myndigheter. Vi kan ikke se at NVE har referert til at Surna er et nasjonalt laksevassdrag i høringsdokumentet.

Norske Lakseelver forutsetter at en eventuell konsesjon til kraftutbygging i nedbørfeltet til Surnavassdraget, eller andre nasjonale laksevassdrag, ivaretar beskyttelsesregimet som Stortinget har vedtatt."

Fiskaraksjonen för Surna har i brev av 06.11.2004 avgitt en omfattende uttalelse som berører både denne aktuelle saken, en annen sak om utbygging av Kvennabekken lenger opp i Surnas felt og betraktninger om driften av Trollheim kraftverk. Uttalelsen berører en god del som ikke direkte berører denne saken og vi har av den grunn kortet den ned til det som har relevans for Setergrytå kraftverk. Vedleggshenvisninger er fjernet.

"Introduktion och sammanfattning

Vi kommenterar Svorka Energi AS konsesjonssöknad för att reglera Setergrytå i Surnadal kommune, och Kvennabekken Minikraftverk AS ansökan om att reglera Kvennabekken i Rindal kommune. Ingen av de båda dokumenten för respektive söknad behandlar att bäckarna mynnar i ett Nasjonalt laksevassdrag - Surna. Som bakgrund till en helhetssyn på Surna ger vi vår syn på existerande reglering för Trollheimen kraftverk. Vidare belyses Sätergrytås, Kvennabekkens och andra bäckars betydelse för Surna som Nasjonalt laksevassdrag, både under varande tidpunkt och i framtiden. Eftersom Surnas huvudfåra är skadad av tidigare reglering är bäckarna viktiga som

individ- och genbank för Surnas laxstam, men också för att ge dynamik och biologiskt produktivt vatten till den reglerade Surna.

Vi belyser konsekvenser av reglering av Setergrytå och Kvennabekken men påpekar också direkta brister i ansökan. Det är en självklarhet att lax och öring kommer att utrotas i Setergrytå, vilkens vassdragsnatur kommer att utsättas för extrem effektkörning med obefintlig minivattenföring. Även om Kvennabekken ej är direkt laxförande så är den viktig som sidovassdrag till den laxförande Tiåa. Tiåa är som oregerat sidovassdrag till Surna väsentlig för laxen och Surna som Nasjonalt laksevassdrag. En reglering av Kvennabekken blir en signifikant reglering av Tiåa. Dessa vassdrag beskrivs mer nedan.

Det är ett principiellt fel att isolerat konsesjonsbehandla bäck efter bäck utan att ta hänsyn till att de är sidovassdrag till ett Nasjonalt laksevassdrag. Vad finns då kvar till slut? Det finns idag ingen samlad kunskap om vad gamla och nya regleringar gör för Surnas vassdragsnatur. Laxen är på stark nedgång och en samlad saksbehandling av hela nedslagsfältet är befogad för att bedöma vad en ytterligare reglering har för effekt. Vi föreslår därför att alla nuvarande eller sökta regleringar och tilltag i Surnas nedslagsfält samlas till en saksbehandling. **Det bör ej vara möjligt att bit för bit till slut totalt reglera och utrota laxen i ett Nasjonalt laksevassdrag.**

Det finns ingen samlad kunskap om vad tidigare reglering och tilltag i Surna har för negativ effekt på vassdragsnaturen. Även om konsesjonsansökningarna avslås så saknas denna kunskap samtidigt som det bör undersökas om Trollheimen kraftverks drift uppfyller dess konsesjon. Med Trollheimen kraftverks konsesjon som grund ansöker vi om att Surnas nedslagsfält sakbehandlas för att utreda den negativa effekten på vassdragsnaturen.”

(.....)

”Sträckan nedan Trollheimens kraftverk utsätts för kallt vatten tillsammans med effektkörning och det förekommer sparsam produktion av lax där. Speciellt sträckningen nedströms Trollheimens kraftverk har svåra lågtidseffekter av regleringen, så som igensättning av lekbottnar och utarmade stränder. Den enda egentliga sträcka som är orörd och som ses som utomordentligt viktig för laxen i Surna är sidovassdraget Sunna med Tiåa och Lomunda.

Vid befarig av Surna fann man att laxungarna uppehöll sig vid strandkanten, i sidobäckar och i älvförbyggningar. Slutsatsen var att det fanns inget skydd och mat i huvudfåran, vilken är laxungarnas naturliga habitat. De produktiva ytorna blir små och detta är en viktig förklaring till laxens nedgång. Huvudfåran i Surna är alltså för skadad för någon egentlig produktion av smolt, även om laxen kan leka där. Det är detta som gör bäckarna så utomordentligt viktiga för laxens överlevnad i Surna. Dels har bäckarna en temperatur som laxungarna kan växa i, de har överhängande växtlighet som skydd mot extrem temperatur och predation, en normal primärproduktion som ger laxungarna mat, och kanske det viktigaste, där kan delar av Surnas laxstam överleva som små genbanker för framtiden. Vi ser det troligt att Trollheimen kraftverk får en minivattenföring ovan station och ett nytt reglemang vid revisjon av dess konsesjon. Både Setergrytå och Kvennabekken, genom att mynna ut i Tiåa, medverkar till sådana ”hotspots” genbanker för Surnas laxstam, som laxen sedan kan sprida sig ifrån vid förbättrade förutsättningar som ett nytt reglemang. Undersökningen av fiskungar i ansökan för Setergrytå kraftverk och Vindöla [35] tyder på detta, eftersom det fanns mer 2-årig fisk i förhållande till 1-årig än vad som är normalt. Vi konkluderar med att alla bäckar i Surnas nedslagsfält är utomordentligt viktiga för Surnas framtid som laxälv. Dels som individ och genbank, som skydd och mat för laxen, men också för att ge dynamik och biologiskt produktivt vatten till den hårt reglerade Surna. Det förekommer ingen primärproduktion i rör och botten på dammar.”

(.....)

"Om Konsesjonssökna d för Setergrytå och Kvønnabekken.

Setergrytå ansöks att bli reglerad genom att Grytvattnet medels en dammbyggnad görs till ett magasin. Effektkörning skall utnyttjas så att kraftverket körs hårdare på dagen och vatten sparas over natt/helg. Vidare kommer magasinet att tappas ner mot slutet av vintern för att kunna magasinera vårfloden. Man vill försöka uppehålla vattenståndet (vad vi förstår inklusive minivattenföring, i ansökan given som 22 l/s från magasinet) under sommaren. Minivattenföringen beräknas till 6% av medelvattenföringen vid utloppet i Surna, vilket tyder på att kraftverket beräknas vara stängt under en del av dygnet. 6 % som minivattenföring i ett reglerat vassdrag är för lite för att laxungarna skal överleva över sikt, vilken bedömningsmetod man än använder. Speciellt om den minimala minivattenföringen tangeras varje dygn genom effektkörning. Det kan nämnas att Surna nedanför Trollheimens kraftverk har en minivattenföring på 15 % av medelvattenföringen och detta bedömdes vara i minsta laget med tex. Montanametoden. Den nämnda effektkörningen i Setergrytå kommer att urvattna stränder och bryta näringskedjor. Primärproduktionen kommer att avstanna och lax- och öringungar kommer att lida brist på mat.

Den ändrade vattentemperaturens beskrivs endast för den reglerade fåran mellan Grytvattnet och kraftverket. Vattentemperaturen på den laxförande sträckan nedanför Setergrytå kraftverks utsläpp kommer naturligtvis att bli varmare på vintern och kallare på sommaren. Den ändrade vattentemperaturen nedan kraftverket kommer att reducera laxungarnas växt och överlevnad i Setergrytå. Frågan utreds ej i ansökan.

När en damm fylls löses torv etc. upp som näring. Denna näring kan tas upp direkt av alger. Detta hände när dammarna för Trollheimens kraftverk fylldes, vilket skapade en förödande algväxt i Surna. Det rapporteras at det tar ca 10 år innan denna näring har vattnas ut ur en ny damm, vilket stämmer med fallet Surna. Det föreligger ingen undersökning i ansökan som visar att så ej kan bli fallet i Surna nedan kraftverkens utlopp.

När vatten med tryck på flera hundra meters vattenpelare släpps fri från kraftverket vill den gas som finns i vattnet expandera. Om fisken andas sådant vatten och får in expanderande gasbubblor i blodet så dör den (gasbubbelsjuka). Det är ej undersökt om det föreligger någon risk för gasbubbelsjuka ."

(.....)

"Det må tas en samlad bedömning av alla ingrepp i Surnas nedslagsfält. Till slut finns det ingen dynamik kvar i vassdraget. Enligt älvekologi är det älvdynamikan som är grunden för livet och laxen . Det är alltså ett principiellt fel att isolerat konsesjonsbehandla bäck efter bäck utan att ta hänsyn till att de är sidovassdrag till ett Nasjonalt laksevassdrag. Vad finns då kvar till slut? Surnas huvudfåra är redan reglerad av Trollheimen kraftverk. Statkraft har aviserat en konsesjonsansökan om ett nytt aggregat 2 i Trollheimens kraftverk och vidare reglering av Vindöla, Kvønnbäcken och Setergrytå är under söknad, man har grävt upp stora delar av laxens lekbottnar ovanför Trollheimens kraftverk (se bild 1), etc. Det finns idag ingen samlad kunskap om vad för effekt alla dessa tiltag har för Surnas vassdragsnatur. Laxen är redan så hårt pressad (se Fig 1) att en helhetlig konsesjonsbehandling av nedslagsfältet är befogad för att bedöma vad en ytterligare reglering har för effekt. Vi föreslår därför att alla tiltag som reglerar Surnas nedslagsfält samlas till en (1) saksbehandling. Vi fruktar att en utbyggnad av Setergrytå och Kvønnabekken kan bli prejudicerande och att Surna därmed är förlorad som laxälv, fast den är

utnämnd av Stortinget till Nasjonalt laksevassdrag. Det bör ej vara möjligt att bit för bit till slut totalt reglera och utrota laxen i ett Nasjonalt laksevassdrag.

En betraktelse

Vi syns att reglering av Surna är en viktig politisk fråga. Är Nasjonale laksevassdrag ett reellt verktyg för Stortinget att bevare laksevassdrag, eller i praktiken bara en papperstiger? Det finns ej många orörda vassdrag kvar i Norge. I Trollheimen kraftverks konsesjon finns det verktyg för att tygla Statkraft att tjäna pengar på bekostnad av svåra negativa effekter på vassdragsnaturen. De utdrag ur konsesjonen som vi ger ovan är tillräckliga för det offentliga att ingripa när konsesjonen ej följs. När Surna blev Nasjonal lakseelv skall frågan vara avklarad till förmån för laxens överlevnad. Vi har ej sett att så är fallet. Det mest flagranta är naturligtvis uppgrävandet av laxens lekbottnar. Till vår kunskap så pågår detta även i år.

.....”

Samarbeidsorganet for Surna har uttalt følgende i brev av 25.10.2004:

”Samarbeidsorganet for Surna (SFS) er et organ som består av Surnadal elveeigarlag, Rindal elvalag, Surnadal Jeger og Fiskerforening, Rindal Jeger og Fiskerforening og Surnadal grunneigar- og sjølaksefiskelag. Dette organet har som hovedformål å ivareta og styrke laks- og aurestammen i Surnavassdraget.

SFS er i utgangspunktet ikke i mot at vannkraftressursene blir utnyttet for kraftutbygging og produksjon av elektrisk kraft. Forutsetning for at vi kan gå inn for kraftutbygging er at utbyggingen ikke fører til skade for laks og sjøaure i vassdraget.

Setergrytå er en sideelv til Surna som er et nasjonalt laksevassdrag. De nasjonale laksevassdrag skal sikre at det ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til skade for laksen. Laks og sjøaure gyter i Setergrytå og går opp til fossen der den gamle tømmerdammen står. Her er det også planlagt at kraftstasjon skal plasseres.

Vi viser til St.prp. nr 79 (2001-2002) Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og lakseffjorder. Under punkt 4.3.2 Beskyttelsesregime i nasjonale laksevassdrag side 61 – 63 er det satt opp en tabell som viser tiltak i vassdraget og beskrivelser over hva som ikke kan gjennomføres og tiltak som kan gjennomføres. Under punktet vassdragsregulering står det under tiltak som ikke kan gjennomføres:

”-føre til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning.”

Ut fra konsesjonssøknad for Setergrytå kraftverk som er lagt ut til høring, mener vi denne kraftutbygging er til skade for laksen da den endrer vannføringen i Setergrytå og skader vandringsforhold for laksen og sjøauren. Kjøremonster og drift av kraftverket viser at det også er lagt opp til en effektkjøring av kraftverket med stans og igangsetting flere ganger i døgnet. Dette er til stor skade for laks og sjøauren i vassdraget.

Ut fra en vurdering av den planlagte kraftutbygging som er beskrevet i konsesjonssøknaden for Setergrytå kraftverk mener vi kraftutbyggingen er til stor skade for laksen og vi går i mot at det blir bygget et slikt kraftverk i Setergrytå, da Surna er et nasjonalt laksevassdrag.”

Peder J. Sæter, grunneier og fallrettighetshaver, uttaler i e-post av 28.10.2004:

"I forbindelse med Håndgivelsesavtale viser det seg at undertegnede fikk mangelfull og uriktig informasjon fra Svorka, og avtalen ble underskrevet av meg ved en feiltagelse. Jeg hermed erklærer at Håndgivelsesavtalen skal trekkes tilbake.

Vår hensikt er at vi selve, grunn og falleierne, skal foreta konsesjonssøknad og utbygging.

På det grunnlag vil jeg protestere mot at Svorka Energi AS går videre med planer om konsesjonssøknad og utbygging i nevnte vassdrag."

Arne Sæter, grunneier i kraftstasjonsområdet, uttaler i brev av 25.10.2004 dette:

"Som eier av G.nr 10, B.nr 6/7 med grense i Grytbekken vil jeg i tilfelle utbygging av Setergrytå bli direkte berørt både under og etter en utbygging.

I forbindelse med at hovednæringen til garden er pelsdyr må det under og etter en eventuell utbygging tas betydelig hensyn. Årsproduksjonen til gården er 1300 skinn basert på en blårevstamme på 200 avlstisper. Kritisk er sprengning og høyt støynivå, dette kan føre til at betydelig deles av stammen går tapt. Hvis ikke nødvendige hensyn tas i forbindelse med en regulering av Setergrytå vil erstatning bli krevd.

En eventuell utbygging av Setergrytå vil også ha konsekvenser for elveløpet som grenser mot min eiendom. Det er to momenter som jeg ønsker å påpeke:

- 1. En oppdemning av Gytvatnet vil føre til de årlige storflommene vil forsvinne. Dette vil føre til gjengroing og oppfylling av elveløpet som videre kan føre til store konsekvenser for min eiendom både på kort og lang sikt, spesielt i området mellom riksveg og utløpet til Surna. I dette området ligg Grytbekken høgt i terrenget og kan lett skifte løp hvis ikke konsesjonæren blir pålagt utbedringer.*
- 2. En eventuell utbygging vil også føre til betydelig problemer med issvelling.*

Det er en selvfølge at konsesjonæren blir pålagt å sørge for at Grytbekken også etter en eventuell utbygging vil være i stand til å takle de forhold som måtte oppstå, samt at konsesjonæren erstatte de skader som måtte oppstå på min eiendom.

Grytbekken har en stor bestand av laks og sjøørret og som grunneier er jeg opptatt av at det fremtiden skal være mulig for laks og sjøørret å vokse opp i bekken. Det er meget viktig at konsesjonæren, ved en eventuell utbygging, blir pålagt et skånsomt kjøremønster slik at Grytbekken består som gytebekk også for fremtiden."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 14.01.2005 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Vi viser til oversendelse av høringsuttalelser datert 04.11.2004 hvor De ber om at Svorka Energi AS kommenterer høringsuttalelsene etter at Møre og Romsdal fylke sin uttalelse foreligger.

Uttalelsene er stort sett positiv til den foreslåtte utbyggingen, men vi vil likevel komme med noen bemerkninger/utdypinger.

Surnadal kommune, vedtak i hovedutvalg for teknikk og miljø den 07.10.2004. Kommentar: Tiltakshaver har ingen kommentarer til utvalgets enstemmige vedtak: Surnadal kommune går inn for regulering av Grytvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk i Setergrytå.

Møre og Romsdal fylke. Uttalelse av 01.11.2004. Kommentar: Tiltakshaver vil ta kontakt med Møre og Romsdal fylke hvis det under anleggstiden skulle dukke opp noe av arkeologisk interesse. Vår rådgiver, Sollid Prosjektering AS v/Knut Sollid, tok kontakt med fylkeskonservator Jens Peter Ringstad allerede i oktober med tanke på befarings, men har ennå ikke fått noen tilbakemelding. Ved detaljplanlegging av rørtraseen vil man i størst mulig grad unngå den eksisterende stien fra bygda og opp til Grytvatnet. I professor Arnfinn Langelands rapport, bilag 9 i søknaden, konkluderer han med at en skånsom kraftutbygging som planlagt, vil kunne opprettholde Setergrytå som gyte- og oppvekstelv for anadrom laksefisk også etter utbyggingen.

Norges Naturvernforbund. Naturvernforbundet i Møre og Romsdal. Uttalelse av 28.10.2004. Kommentar: Tiltakshaver vil samarbeide med de berørte parter om omlegging av turstien hvor dette er nødvendig og ønskelig. Den planlagte vegen fram til Grytvatnet vil bli forsøkt lagt slik at den så godt som mulig blir tilpasset terrenget. Masser fra graving vil bli tatt vare på og brukt til å reparere sår som vil oppstå. Sår i terrenget vil bli synlig i noen år etter anleggstiden. Det er ikke planen å så til sårene med frøblanding. Biologisk sett er det fordelaktig at de stedege stammene får revegetere inngrepsområdet på en naturlig måte. Det er grunn til å tro at revegeteringen vil gå rimelig raskt i dette området.

Statens vegvesen. Uttalelse av 06.10.2004. Kommentar: Ingen kommentar.

Kristiansund og Nordmøre Turistforening. Uttalelse av 26.10.2004. Kommentarer: Tiltakshaver er innstilt på å få til en så skånsom utbygging som mulig. Plassering av rørtraseen på vestsiden av elva, og ikke på østsiden, er gjort etter en samlet vurdering hvor møte og befarings med aktuelle grunneiere har vært en vesentlig del. Detaljprosjektering av veg- og rørtraseer vil skje etter at konsesjon er gitt, og det vil da bli tatt hensyn til de uttalelser som er gitt. Nedgraving av rørledningen er planlagt over hele strekningen med unntak av eventuelle korte strekninger hvor nedgraving betinger så mye fjellsprenging at dette vurderes å være et større naturinngrep enn å legge røret i dagen. Tiltakshaver er kjent med at tunneler ofte brukes som vannveger ved kraftutbygging, særlig hvor det er store vassføringer. I vårt tilfelle er maksimalvassføringen 0,9 m³/s og vi klarer oss med et rør med diameter 0,6 m. En tunnel med minstetverrsnitt får gjerne et areal på 12-14 m² og koster 3-4 ganger mer enn å legge rør. Hvis tunnel skulle bli aktuelt, måtte det derfor kun bli aktuelt på korte og kompliserte strekninger. Ellers vises til kommentarene gitt under Naturvernforbundet i Møre og Romsdal.

Samarbeidsorganet for Surna. Uttalelse av 25.10.2004. Kommentarer: Det er ikke lagt opp til en effektkjøring av kraftverket med stans og igangsetting flere ganger i døgnet. Det som står i søknaden er at ved effektkjøring, dvs. hard kjøring om dagen og redusert kjøring/stans om natta og i helgene, vil overgangene skje gradvis blant annet av hensyn til fiskeungene i den anadrome delen av Setergrytå. Tiltakshaver viser på nytt til professor Arnfinn Langelands rapport, bilag 9 i søknaden, hvor han konkluderer med at en skånsom kraftutbygging som planlagt, vil kunne opprettholde Setergrytå som gyte- og oppvekstelv for anadrom laksefisk etter utbyggingen.

Arne Sæter. Uttalelse av 25.10.2004. Kommentarer: Tiltakshaver er, som det ble sagt i et møte med grunneierne 16.04.2004, innstilt på å inngå en avtale med Arne Sæter vedrørende hans pelsdyrfarm. Som påvist under befaringsen med blant andre Øystein Grundt, NVE, ligger elvesenga langs Sæters eiendom veldig høyt i forhold til omkringleggende terreng, og med den følge at i flom vil vannet delvis forlate elva. Oppfylling av Grytvatnet, 0,66 mill. m³ som er 4,1 % av årsavløpet, vil bare i beskjeden grad redusere vassføringen i Setergrytå i snøsmelteperioden. Høstflommer vil i enda mindre grad bli redusert etter utbyggingen. Issvelling i elva nedstrøms utløpet fra kraftstasjonen vil bli redusert etter en utbygging. Dette skyldes at overtemperaturen i vannet ved

inntaket i Grytvatnet vil holde seg fram til utløpet ved kraftstasjonen og temperaturen i vannet nedstrøms utløpet fra kraftstasjonen blir derfor litt høyere etter utbyggingen enn før.

Peder J. Sæter. Uttalelse av 28.10.2004. Kommentarer: Peder J. Sæter er den suverent største grunneieren som blir berørt ved en utbygging av Setergrytå. Tiltakshaver har en avtale med Sæter som han ikke uten videre kan trekke seg fra, men som det ble opplyst under befaringen med Øystein Grundt, NVE, arbeides det med å få til en ny avtale til erstatning for den førstnevnte."

SE har i brev av 28.01.2005 avgitt ytterligere en kommentar til høringsuttalelsene og i samme brev kommentert en forespørsel fra NVE om installering av omløpsventil i kraftverket. Vi refererer følgende:

"Vi viser til vår kommentar til høringsuttalelsene datert 14.01.2005. Her er vår kommentar til brev fra NORSKE LAKSEELVER, notat fra Jan Sundqvist og spørsmål om omløpsventil i kraftstasjonen:

- **Norske Lakseelver. Uttalelse av 08.11.2004. Kommentar:** I konsesjonssøknaden, nederst på side 9, er det vist til at Surna er et nasjonalt laksevassdrag og at kraftstasjonen av den grunn er flyttet til like nedstrøms den gamle sagdammen og dermed oppstrøms den anadrome delen av Setergrytå. Tiltakshaver er av den oppfatning at utbyggingen kun vil føre til helt marginale endringer av naturlig vassføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning. Konklusjonen i professor Arnfinn Langeland sin rapport, bilag 9 i søknaden, er at en skånsom utbygging som planlagt, vil kunne opprettholde Setergrytå som gyte og oppvekstelv for anadrom fisk. Vi tillater oss å sitere fra side 7 i nevnte rapport fra Langeland:

"For å sette smoltproduksjonen i Setergrytå i totalsammenheng med Surna, kan det være nyttig med en skjønnsmessig beregning. Arealet for smoltproduksjon i Setergrytå kan anslås til å ligge mellom 1000 og 2000 m². Med en smoltproduksjon på 5 per 100 m² som er brukt av Johnsen og Hvidtsten (1995) ved vurdering av smoltproduksjon i sideelva til Surna, Vindøla, gir dette en størrelsesorden opp mot 100 smolt per år av laks i Setergrytå. Hertil kommer smoltproduksjon av ørret av samme størrelsesorden. Til sammen er årlig smoltproduksjon i Vindøla beregnet til 301 (Johnsen og Hvidtsten 1995). Smoltproduksjonen i Setergrytå utgjør således noen promille av totalproduksjonen (anslått til ca 200.000) av smolt i Surna."
- **Notat fra Jan Sundquist. Uttalelse av 05.11.2004. Kommentar:** Jan Sundquist skriver i notatet at det råder en elendig situasjon i Surna. Svorka Energi er på ingen måte ansvarlig for dette, dersom beskrivelsen er riktig. Faren for luftovermetning, slik det er beskrevet i notatet side 8, er ikke til stede med det inntaket som er planlagt for dette kraftverket. Ellers vises til kommentarene gitt under Norske Lakseelver.
- **Spørsmål om omløpsventil. Kommentar:** Under befaringen med NVE og grunneieren ble det reist spørsmål om kraftstasjonen var planlagt med omløpsventil som åpner og slipper vann ut i elva hvis kraftstasjonen plutselig stanser pga, linjeutfall eller lignende. Ventilen vil gjøre det mulig å få en gradvis reduksjon av vassføringen i elva. Tiltakshaver er innstilt på å montere en slik omløpsventil. Kostnaden med en omløpsventil med kapasitet hhv. 0,45 m³/s og 0,9 m³/s er hhv. ca kr 100.000 og 140.000."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader:

Om søker

Svorka Energi AS (SE) er et offentlig vertikalt integrert energiverk eid av tre kommuner på Nordmøre (Halsa, Rindal og Surnadal kommuner) samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Hovedkontoret ligger i Surnadal kommune. Hovedformålet for selskapet er å produsere, overføre, distribuere og omsette elektrisk energi. SE står som søker og vil eventuelt forestå utbygging og drift av Setergrytå kraftverk. Det er ikke tatt endelig stilling til om SE skal bli heleier av selskapet eller om det skal dannes et aksjeselskap der SE blir største eier og med deltakelse av en eller flere av grunneierne.

Om søknaden

Det søkes etter vannressursloven om tillatelse til å regulere Grytvatnet og bygge et småkraftverk i Setergrytå i Surnadal. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på ca. 2,86 MW og en beregnet årsproduksjon på ca. 11,29 GWh. Fallhøyden som skal utnyttes er på maksimalt 394 meter. Kostnadene ved en utbygging etter de fremlagte planene er beregnet til ca. 22,2 mill. kr, hvilket gir en utbyggingskostnad på ca. 1,97 kr/kWh.

Videre er det søkt om tillatelse etter energiloven til bygging av nødvendige høyspentanlegg og kraftlinje for drift av kraftverket.

Det er også søkt om tillatelse etter forurensningsloven til gjennomføring av tiltaket.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Hovedvassdraget Surna er sterkt regulert gjennom byggingen av Trollheim kraftverk. Setergrytå er et forholdsvis urørt sidevassdrag i nedre del av Surna som har en viss betydning som gyte- og oppvekstelv for anadrom fisk.

Nederste strekning av elva har en eldre forbygning for å beskytte områdene ute på elvevifta. Videre er det en eldre sagdam ca. 170 m sør for riksvei 65 gjennom Surnadal. Dammen er noe skadet og det er tenkt at denne skal gjennomgå en forsiktig restaurering. Sagdammen fungerer som et vandringshinder for oppadgående fisk.

Ved Grytvatnet ligger det en eldre steinfyllingsdam som ble restaurert på 1950-tallet. Dammen ble brukt til å regulere Grytvatnet med ca. 2 meter for å sikre vann til et sagbruk og en mølle ved sagdammen.

Kraftlinjer med spenningsnivå opp til 400 kV fra Trollheim kraftverk krysser vassdraget ca. midtveis opp i lia til Grytvatnet, ca. ved kote 220. En annen kraftlinje med spenningsnivå på 24 kV går fra Trollheim kraftverk til Follsjøen og Gråsjødammen, reguleringsmagasinene for Trollheim kraftverk. Fra denne 24 kV-linjen går det en avgrening opp til fjellet Bollin, for fremføring av strøm til en mobilmast. Denne sistnevnte linje ligger godt synlig fra Grytvatnet.

På østsiden av elva er det bygget en vei opp til et tunnelpåhugg for Trollheim kraftverk. Nærmere elva er det bygd enkle skogsveier for tømmerdrift og også i forbindelse med etablering av ny 400 kV kraftlinje fra Trollheim kraftverk.

Teknisk plan

Magasin og inntak

Det er planlagt å regulere Grytvatnet med 5,5 meter gjennom å bygge en massiv betongdam som hever vannstanden. Alternativt vil det bli vurdert en steinfyllingsdam avhengig av masser i nærområdet. Dammen vil bli opptil 6 meter høy og få en lengde på 110 meter. Dammen vil bli plassert innenfor den eksisterende steinfyllingsdammen som er tenkt bevart som et kulturminne.

Dammen vil bli bygget med et 15 meter langt fritt overløp midt på, rett over eksisterende elveløp. I bunnen av dammen vil det bli lagt inn et tapperør med ventil som vil sikre minstevannføringen i vassdraget.

Inntaket til kraftverket vil bli bygget inn i dammen til høyre for overløpet sett i strømrretningen. Dette vil få en inntaksrist på 1 m² og en ventil for stenging.

Grytvatnet har i uregulert tilstand et overflateareal på 93 daa. Dette vil øke til 141 daa med den planlagte oppdemmingen, dvs. en økning i vanddekt areal på 48 daa. Magasinvolumet blir på 0,66 mill. m³, dvs. at magasinprosenten blir på 4,1 % av midlere årstilsig.

Rørgate

Rørgaten fra inntaket i dammen ved Grytvatnet og ned til kraftstasjonen får en lengde på 2200 meter. Diameteren på røret vil bli på 0,6 meter. I hovedsak er røret planlagt nedgravd, men ved kryssing av Setergrytå ca. 400 meter nedenfor dammen, og på enkelte korte strekninger med mye fjell vil røret ligge i dagen.

Kraftstasjon

Kraftverket vil bli installert med en peltonturbin med effekt på 2,86 MW og en generator med ytelse på 3,0 MVA og spenning på 690 V. I tilknytning til stasjonen blir det etablert en transformator med ytelse på 3,0 MVA og spennig på 24 kV. Kraftverket vil utnytte fallhøyden på 394 meter fra Grytvatnet til foten av sagdammen.

Kraftstasjonen vil få et grunnareal på 28 m² og en høyde på 5 meter. Ytterveggene vil bli forblendet med stein eller skifer fra området. Totalt arealbruk ved stasjonen, inkludert parkeringsplass er beregnet til ca. 1 daa.

Kraftledning

Fra kraftstasjonen vil det bli bygget en ca. 400 m lang 24 kV kraftlinje frem til eksisterende linjenett ved Surna. I tillegg er det planlagt å etablere en ca. 500 meter lang linjeavgrening fra eksisterende 24 kV-linje til fjellet Brollin frem til dammen ved Grytvatnet. Denne skal sikre strøm for styring av ventiler i dammen.

Veier

Det er planlagt å forlenge veien til eksisterende tunnelpåhugg for Trollheim kraftverk videre opp til damstedet ved Grytvatnet. Lengden på veien blir på ca. 3,5 km. Den vil krysse Setergrytå to ganger på vei opp til vatnet.

I tillegg vil det bli anlagt en 150 meter lang veiavgrening fra riksvei 65 langs vestsiden av Setergrytå opp til kraftstasjonsområdet.

For legging av rørgaten og tiltransport av rør er det tenkt benyttet mindre skogsbilveier som eksisterer i det aktuelle området.

Massetak og deponi

Masser til vei opp til Grytvatnet er tenkt tatt fra eksisterende tipp ved ventilkammeret til Trollheim kraftverk. Masser fra denne tippet er også tenkt benyttet som betonginnslag til dammen ved Grytvatnet. Et slikt masseuttak fra eksisterende tipp vil kreve tillatelse både fra Statkraft Energi AS som eier av tippet, og godkjent uttaksplan fra NVE sin side.

Tilleggsmasse for tilbakefylling rundt rørgaten vil bli tatt fra nærliggende massetak i tillegg til at grøftemassene i stor grad vil bli benyttet. Eventuelle overskuddsmasser fra rørleggingen forutsettes ellers lagt i tipp og formet etter terrenget.

Arealbruk og eiendomsforhold

Grunn- og fallrettigheter som er nødvendig å ta i bruk eies av lokale rettighetshavere, der Peder J. Sæter er den som blir absolutt mest berørt. I tillegg vil Statkraft Energi AS bli berørt ved den planlagte bruken av eksisterende anleggsvei og tippmasser.

Med unntak av neddemt areal på 48 daa og arealbruk på kraftstasjonsområdet på ca. 1 daa er det ikke spesifisert nærmere de enkelte arealbeslagene som er nødvendig for de enkelte inngrep. Det er tatt sikte på å oppnå minnelige avtaler med alle berørte grunneiere og det er ikke søkt om ekspropriasjonsadgang dersom dette ikke skulle oppnås. Ved en eventuell konsesjon vil derfor SE være avhengig av å oppnå slike avtaler.

Produksjon og kostnader

SE har beregnet at produksjonen vil bli på ca. 11,3 GWh/år, fordelt med 5,2 GWh om sommeren og 6,1 GWh om vinteren. Kostnadene er beregnet til 22,2 mill. kr, hvilket gir en utbyggingskostnad på 1,97 kr/kWh.

NVE har ingen vesentlige merknader i forhold til de presenterte beregningene. I henhold til våre kriterier har tiltaket god lønnsomhet. Det er likevel søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Beskrivelse av området

Setergrytå er et vassdrag som drenerer inn til Surna fra sør. Ved utløpet i Surna har Setergrytå et nedbørfelt på 12,7 km², mens elva ved Grytvatnet har et felt på 8,9 km².

Vassdraget ligger mellom de to langt større elvene Folla og Vinddøla som er regulert og utbygget i forbindelse med utbyggingen av Trollheim kraftverk.

Grytvatnet ligger på kote 424, mens nedbørfeltet strekker seg nesten opp til 900 moh. på det høyeste. Ovenfor og rundt Grytvatnet er det forholdsvis snaut, men noe innslag av bjørkeskog. Langs innløpsbekken i vestre del av Grytvatnet er det et myrområde som vil bli berørt ved en oppdemming. Ellers rundt vatnet er det stort sett fast dekke og kort vei ned til fjell.

Fra utløpet av Grytvatnet renner elva først bratt ned mot Setersetra der den danner et noe slakere parti før den igjen renner bratt ned mot dalbunnen i et trangt gjel. Vegetasjonen består av både løvskog og barskog, der barksogen blir mer dominerende etter hvert som en kommer nedover langs elva.

Den siste strekningen fra kraftverksutløpet til samløpet med Surna er preget av ulik næringsaktivitet, slik at naturmiljøet langs vassdraget her har mindre verdi.

Det er ikke konstatert spesielle arter innen flora og fauna som vil bli direkte berørt av tiltaket.

De nederste ca. 450 meterne av vassdraget er en anadrom strekning og fiskeundersøkelser i 2004 påviste både laks og sjøørret som yngel og ung fisk. Undersøkelsen har konkludert med at elva er en god gyte- og oppvekstelv for anadrom fisk. For gyting gjelder dette særlig de nederste 100 meterne før samløp med Surna der bunns substrat og steinstørrelse gjør elva godt egnet. Mer grovsteinet bunns substrat ovenfor gjør den mer egnet som oppvekstområde. Samlet sett står ikke elva for noen stor andel av smoltproduksjonen, men den blir likevel ansett til å være av en viss betydning.

I Setergrytå ovenfor anadrom strekning, dvs. fra kraftverket og opp til Grytvatnet, er det en brukbar bestand av små bekkeørret. Det fiskes lite i elva, stort sett bare på det flate partiet ved Setersetra som eies av Peder J. Sæter. Selve Grytvatnet er tett besatt med ørret av liten størrelse. Heller ikke i dette vatnet blir det fisket noe særlig. Noe av grunnen til dette skyldes trolig tung adkomst til vatnet, og at fisken er liten.

Kristiansund og Nordmøre Turistforening har en merket sti som kommer fra nordsiden av Surnadal og krysser dalen før den går videre på sørsiden opp mot Røstasetra i Vindøladalen og inn i Trollheimen. Stien utgjør en forbindelse mellom Fjorderuta og fjellområdene sør for Surnadal. Den merkede stien følger den gamle seterveien som gikk opp dalsiden. Først langs vestsiden av Setergrytå før den krysser elva rett før Setersetra og videre opp langs østsiden av elva til Grytvatnet. Stien runder Grytvatnet og går over Bollin og videre innover i fjellet. I følge fagrappporten som blant annet tar for seg friluftsliv er ikke stien mye benyttet og den er ikke særlig markert i terrenget.

De planene som er fremlagt vil til en viss grad berøre dette stinettet ved at stien vil komme i nærkontakt både med rørgate og vei opp til Grytvatnet. En oppdemming av Grytvatnet vil dessuten innebære at en ca. 400 meter lang strekning av stien vil bli demmet ned.

For øvrig brukes området noe til vanlig småviltjakt.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området er i kommunens arealplan avsatt til LNF-område. Kommunen har ikke uttalt seg særskilt om forholdet til kommuneplanen, men NVE antar at kommunen er innstilt på å endre kommuneplanen om det blir gitt konsesjon og således følge opp sitt eget kommunestyrevedtak i saken.

Samlet plan

Prosjektet er innvilget fritak fra Samlet plan behandling ved brev fra NVE av 05.07.2004.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i det forslaget som er til behandling om utvidelsen av verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder

En regulering av Grytvatnet vil i sørlig retning redusere et større inngrepsfritt område med ca. 2 km². Dette inngrepsfrie området dekker store deler av Trollheimen.

Nasjonalt laksevassdrag

Ved behandlingen av St. prp. nr. 79, (2001-2002) "Om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder" i Stortinget 23.02.2003 ble Surnavassdraget vedtatt som nasjonalt laksevassdrag. I slike vassdrag skal anadrom fisk være særskilt beskyttet mot inngrep som kan være til skade for

fiskebestanden. Det innebærer i praksis at en ikke kan gjennomføre en ny kraftutbygging som vil være til ulempe for anadrom fisk i slike vassdrag.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt berørte parter for uttalelse. NVE har vært på befaring i området sammen med representanter for søker og Peder J. Sæter som den største grunneieren. Høringsuttalelsene er referert foran, og nedenfor følger en oppsummering av høringsuttalelsene.

Surnadal kommune går inn for at SE får konsesjon som omsøkt. Vedtaket i kommunen er i strid med anbefalingen fra administrasjonen som gikk i mot søknaden på grunn av usikkerhet i konsekvensene for anadrom fisk i vassdraget.

Møre og Romsdal fylke viser til at ingen automatisk fredete kulturminner blir berørt. Dette gjelder også i hovedsak for nyere tids kulturminner men for steinfyllingsdammen ved Grytvatnet kan ny dam avskjære kontakten mellom den gamle dammen og Grytvatnet og redusere verdien av å se et kulturhistorisk anlegg i sammenheng. Fylket ber derfor om at de blir tatt med på en befaring for å kunne gi anbefalinger for oppføring som kan dempe konsekvensene ved bygging av en ny dam mest mulig.

Når det gjelder natur- og miljøverninteresser er fylket mer betenkt på konsekvensene ved en utbygging av vassdraget. Fylket mener bygging av en 3 km lang vei opp til Grytvatnet med kryssing av Setergrytå 2 ganger er et uheldig landskapsmessig inngrep. Det blir fra fylkets side også vist til at rørgaten vil følge en eldre ferdselsåre opp langs elva og det anmodes om at denne flyttes slik at den ikke kommer i direkte konflikt med gamle veien.

Fylket påpeker til sist at en utbygging kan være i strid med føringene i proposisjonen om opprettelse av nasjonale laksevassdrag. Det blir særlig vist til at en effektkjøring av kraftverket vil være skadelig for fisken.

På bakgrunn av disse konsekvensene uttrykker fylkesmannen en sterk tvil om det bør gis konsesjon til reguleringen og utbyggingen, men det trekkes ingen endelig konklusjon.

Naturvernforbundet i Møre og Romsdal uttrykker ønske om at Surnadal kommune hadde gjort en kartlegging og sortering av aktuelle småkraftverk i kommunen og foretatt en grovsortering av disse. Forbundet har likevel ingen vesentlige innvendinger til søknaden. Det blir anført at veibygging og legging av rørgate kan medføre store terrenginngrep. Forbundet ber om at disse inngrepene ikke blir større enn nødvendig og at masser med stedegen vegetasjon blir brukt i forbindelse arrondering etter veibygging og legging av rørgate. Det blir også bedt om at veier blir tilpasset terrenget. Forbundet anfører også at den del av turstien som blir demmet ned må få en god omlegging tilpasset terrenget.

Krisitansund og Nordmøre Turistforening er ikke direkte imot søknaden om regulering og utbygging, men ønsker at SE tar hensyn til den merkede turstien og planlegger inngrepene slik at det blir minimal, helst ingen, kontakt mellom stien og de tekniske inngrepene. Foreningen kommer med egne synspunkter på hvordan rørgate og vei bør legges i terrenget.

Samarbeidsorganet for Surna er en interesseforening bestående av lokal grunneier-, elveeier- og jakt- og fiskelag grensende til Surna. Foreningen går i mot de fremlagte planene da den viser til at Surna er et nasjonalt laksevassdrag og at en utbygging vil kunne være til skade for laksefisk i vassdraget. Det blir i den forbindelse særlig vist til at det er planlagt en kjøring av kraftverket med flere start og stopp over døgnet, såkalt effektkjøring.

Norske Lakseelver er en organisasjon for fiskerettshavere i laks- og sjørrettførende elver. Foreningen viser til at Surna er nasjonalt laksevassdrag, og den forutsetter at en eventuell konsesjon ivaretar det beskyttelsesregimet som gjelder for slike vassdrag.

Fiskeraksjonen for Surna har levert en omfattende uttalelse som i stor grad omhandler forholdene for anadrom fisk i Surna med sideelver generelt, men det er også gitt en vurdering av de planene som SE har lagt frem. I forhold til disse mener foreningen at alle uregulerte sidebekker til Surna er av stor betydning som gyte- og oppvekstområder. Foreningen forventer at anadrom strekning i Setergrytå vil bli sterkt berørt ved en regulering og utbygging av vassdraget. Det vises ellers til at effektkjøring vil være svært uheldig ved at en da går ned mot minstevannføringen opp til flere ganger hvert døgn. Det blir også påpekt at ved en regulering vil torv løsne og omdannes til næring som alger kan oppta og forårsake en skadelig mengde alger i vassdraget.

Ellers viser også denne foreningen til at en regulering og utbygging ikke kan være i tråd med målsettingen ved etableringen av nasjonale laksevassdrag og de ber om at SE ikke får tillatelse til å gjennomføre en utbygging og regulering av vassdraget som omsøkt.

Arne Sæter har enkelte kommentarer til de fremlagte planene. Arne Sæter driver pelsdyrfarm i nærheten av kraftstasjonsområdet. Han ber om at det blir tatt hensyn i anleggstiden slik at det ikke blir mye støy med påfølgende tap av store deler av revestammen. Videre viser han til at elveleiet i Setergrytå ligger høyt i forhold til omliggende terreng. Ved en regulering mener han at de årlige storflommene vil forsvinne med den følge at elvebunnen vil gro igjen og fylles opp. Dette kan føre til at elveleiet skifter løp ut på hans eiendom. I tillegg blir det vist til at kraftverket må kjøres skånsomt for ikke å skade elva som gytebekk for laks og sjørret. Ved eventuelle skader på eiendom påberoper vedkommende seg rett til erstatning.

Peder J. Sæter trekker tilbake den avtalen han har inngått med SE om utnyttelse av hans grunn og fallrettigheter fordi det etter hans syn ble gitt mangelfulle og uriktige opplysninger ved inngåelse av avtalen. Sæter anfører at de lokale grunn- og falleiere selv vil forestå en utbygging av Setergrytå.

Statens vegvesen har ingen merknad til planene ut over at planene om avkjøring fra riksveien og kryssing med kraftlinjer må være i samsvar med veglovens bestemmelser.

Fordeler og ulemper

Fordeler

Kraftverket vil gi ca. 11,3 GWh i ny årlig produksjon ved å utnytte et fall i et sidevassdrag der hovedvassdraget allerede er sterkt preget av reguleringer og overføringer.

Surnadal kommune vil få eiendomsskatt anslått til ca. 77 000 kr, samt inntektsskatt fra kraftverket i og med at eierselskapet er lokalisert i kommunen. For grunneierne som leier ut sine rettigheter vil en utbygging gi inntekter av varig karakter.

Det er anslått at ca halvparten av en totalinvestering på ca. 10 mill. kr vil tilfalle lokale bedrifter. Dette vil kunne gi kommunen skatteinntekter i størrelsesorden 2- 3 mill. kr i utbyggingsperioden.

Reguleringen kan gi en viss utjevning av vannføringen og demping av noen flommer, avhengig av magasinfylling når de inntreffer. Store flommer vil i hovedsak gå som før. Kortvarige perioder med lav vannføring kan reduseres ved fornuftig bruk av Grytvatnet som reguleringsmagasin.

Ulemper

En regulering av Grytvatnet vil gi en tidvis skjemmende reguleringssone rundt vatnet. Kraftlinjeavgrensingen fra eksisterende linje til Bollin vil også gi et visst negativt landskapsinntrykk.

Reguleringen av Grytvatnet kan medføre reduserte gytemuligheter for fisk i vatnet avhengig av vannstand i gyteperioden.

Den gamle steinfyllingsdammen ved utløpet av Grytvatnet vil få redusert betydning i en kulturhistorisk sammenheng ved at en ny dam vil avskjære den nære relasjonen mellom den gamle dammen og tidligere regulering av Grytvatnet.

Vannføringen i Setergrytå fra Grytvatnet vil bli sterkt redusert i store deler av året, og med unntak av flomperioder vil det bare gå minstevannføring i vassdraget sammen med noe tilsig fra restfeltet. Nedenfor kraftverket vil vannføringssendringene bli mindre merkbare, da magasinprosenten i feltet er lav. Dette forutsetter likevel at kraftverket kjøres mest mulig jevnt med vekt på å få minst mulig stans i stasjonen.

Legging av rørgate og etablering av tipp, veier, kraftstasjon og tilknytningsledning til eksisterende kraftlinje vil være synlige landskapsinngrep.

Turstien fra Surnadal til Trollheimen kan bli negativt berørt dersom det ikke tas tilstrekkelige hensyn i detaljplanleggingen.

NVEs vurdering

Med unntak av Fiskeriaksjonen for Surna og Samarbeidsorganet for Surna er det ingen av høringspartene som går direkte imot en utbygging av Setergrytå. I flere av uttalelsene blir det imidlertid vist til at Surna med sideelver er et nasjonalt laksevassdrag og at en utbygging ikke må være i strid med retningslinjene for forvaltningen av slike vassdrag. Hyppige vannføningsvariasjoner er også hovedgrunnen til motstanden fra de partene som går imot at det gis konsesjon.

En regulering av Grytvatnet med 5,5 meter gir en magasinprosent på 4,1 % av årsavløpet. Det betyr at magasinet i mindre grad vil kunne benyttes som et sesongmagasin. Årsvariasjonene blir i stor grad som før. Reguleringen kan imidlertid bidra til å utjevne de aller laveste vannføringene nedenfor kraftverksutløpet.

SE antyder i sin søknad at magasinet kan benyttes som et buffermagasin med hardere kjøring om dagen enn om natten og i helgen, da kraftverket eventuelt stanses.

Døgnregulering i småkraftverk er generelt ikke gunstig da bidraget i høylastperioder normalt vil være lite. Samfunnsnyttens er derfor av begrenset verdi. NVE mener nytten av et slikt driftsmønster ikke står i forhold til miljøulempene det kan medføre. Vi vil i dette tilfellet peke spesielt på konsekvensene for laksefisk.

Etter NVEs syn er en kraftverksdrift som anført, med utløp øverst på lakseførende strekning i et nasjonalt laksevassdrag helt utelukket, da det kan gi store variasjoner i vannføring og høyt stressnivå hos fisk og også medføre dødelighet.

Ved fornuftig bruk av magasinet der driften tilpasses tilgjengelig magasinivolum og forventede tilsigsforhold, installering av omløpsventil for å unngå store vannføningsvariasjoner ved uventede driftsstans og med mest mulig jevn kjøring av kraftverket mener NVE at vannføningsforholdene på anadrom strekning ikke vil bli endret slik at det er til nevneverdig ulempe for laksefisk i vassdraget. Snarere tvert imot, en bevisst disponering av magasinet kan gi et visst vannføningsbidrag i de aller

tørreste periodene hvis ikke disse lavvannsperiodene varer for lenge. Ved tomt magasin vil forholdene være som ved naturtilstand.

Uten en slik veltilpasset drift av kraftverket vil en regulering og utbygging av vassdraget være i strid med de føringer som er gitt i forvaltningsregimet for nasjonale laksevassdrag.

Det er planlagt et slipp av minstevannføring på 22 l/s, hvilket i følge søker utgjør 2/3 av alminnelig lavvannføring. NVE mener det er viktig at det opprettholdes en viss minstevannføring i vassdraget, både av hensyn til fisk i hele elva og av hensyn til friluftsinnteresser.

Arne Sæter mener at en utbygging vil kunne gi issvelling i vassdraget nedenfor kraftverket med tilhørende flomproblematikk på hans eiendom. NVE mener at det vil bli mindre islegging nedenfor kraftverksutløpet da driftsvatnet vil ha en noe høyere driftstemperatur enn tidligere.

Vi kan heller ikke se at det blir noen økt flomproblematikk ved en regulering. Vi viser til de bilag over hydrologiske forhold før og etter utbygging som fulgte søknaden. Det fremgår tydelig at større flommer vil bli som før. Dette skyldes lav magasinkapasitet. Elveleiet vil da bli rensket på normal måte og reguleringen vil ikke medføre heving av elvebunnen.

I Grytvatnet vil en regulering på 5,5 meter kunne medføre en redusert fiskebestand. Slik forholdene er i dag med for mye fisk er ikke dette nødvendigvis en ulempe. Over tid kan imidlertid fiskebestanden bli for sterkt berørt. Standardvilkår for naturforvaltning gir anledning til å pålegge utsetting av fisk eller gjennomføre andre fiskeforbedrende tiltak dersom dette skulle vise seg nødvendig. Fisken gyter sannsynligvis i innløpsbekken vest i vatnet. En oppdemming vil trolig ikke ødelegge gytemulighetene i bekken da bekken strekker seg videre innover langs andre myrområder.

Fiskeraksjonen for Surna mener at en regulering kan gi grunnlag for etablering av sterk algevekst som er skadelig for laksefisk i vassdraget, og viser i den forbindelse til erfaringer fra etablering av Trollheim kraftverk.

Vi vil her bemerke at dette er en regulering av betydelig mindre omfang og med et nedbørfelt som bare utgjør en liten del av Surnas felt. Store deler av feltet rundt Grytvatnet er fast grunn med kort vei ned til fjell. NVE mener at en slik begrenset regulering ikke vil være av betydning for algesituasjonen i vassdraget.

Reguleringen vil redusere inngrepsfrie områder i Trollheimen med ca. 2 km². Vi registrerer at fylkesmannen ikke har merknader til denne reduksjonen. I dette tilfellet mener NVE at en slik reduksjon heller ikke er av reell betydning. Vi viser i den forbindelse til at rett sør for Grytvatnet går det en godt synlig kraftlinje opp til fjellet Bollin. Denne har imidlertid ikke høyt nok spenningsnivå til at den blir definert som tyngre teknisk inngrep selv om den sett fra Grytvatnet visuelt fremstår som like skjemmende som de laveste spenningsnivåene som faller inn under en slik kategorisering. I tillegg ligger det en godt synlig mast oppe på toppen av fjellet. Området rundt Grytvatnet fremstår således ikke som urørt og de allerede eksisterende inngrepene vil være vel så synlige for omgivelsene som den planlagte reguleringen og fremføringen av en kraftlinje til dammen.

Kristiansund og Nordmøre Turistforening er sterkt opptatt av at trasé for rørgate og vei ikke må komme i konflikt med den merkede stien de har som danner forbindelsen fra nord til sør i Surnadalen.

Stien fra Setersetra til Grytvatnet ble i henhold til rapporten om naturmiljø og friluftsliv merket i 2003. Stien følger først en eldre setervei før den går over til å være en ren sti. Denne har hittil ikke vært særlig brukt, og den har foreløpig ikke "satt seg" godt i terrenget. Der det blir for sterk konflikt mellom de påpekte tekniske inngrepene og stien vil det ikke være noen stor sak å legge om stien i tilstrekkelig grad til å unngå for mye nærkontakt.

Etter NVEs syn bør rørgaten i hovedtrekk kunne følge traseen slik den er foreslått, men med mulighet for konfliktdempende justeringer på deler av traseen. Dette vil gi en mest mulig rett og dermed kort rørgate, og bidra til å holde kostnadene nede.

Veitraseen er planlagt slik at den vil krysse Setergrytå to ganger. Slik NVE ser det er det ikke gitt at dette er den beste traseen, men dette må vurderes nærmere ved en eventuell godkjenning av detaljplaner. NVE vil da ta hensyn til de innsigelser som er fremmet av turistforeningen.

Samlet sett kan ikke NVE se at etablering av rørgate og vei er av så stor negativ betydning at det er til hinder for at det kan gis konsesjon. Det vil da bli lagt stor vekt på å få en løsning tilpasset eksisterende tursti og vassdrag og terreng generelt.

Konklusjon

NVE er av den oppfatning at fordelene og nytten ved en regulering av Grytvatnet og bygging av Setergrytå kraftverk overstiger skader og ulemper for private og allmenne interesser som blir berørt slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter § 8 i vannressursloven til regulering og utbygging av Setergrytå på de vilkår som er fastsatt i konsesjonen.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven. Det er også søkt om tillatelse etter energiloven til installasjon av elektrisk høyspentanlegg og en ca. 400 m lang luftlinje med nominell spenning på 24 kV fram til eksisterende linjenett fra kraftstasjonen. Søknaden etter energiloven omfatter i tillegg en 500 meter lang avgrening fra eksisterende linje til Bollin og frem til damstedet. Denne får også et nominelt spenningsnivå på 24 kV. Ingen av høringspartene har kommentert disse delene av planen med unntak av veivesenet som henviser til nødvendig tillatelse etter vegloven ved kryssing med luftlinje over riksvei 65. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av prosjektet og er ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet. Svorka Energi AS er områdekonsesjonær i det aktuelle nettområdet. Vi finner det ikke nødvendig med egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV-nettet. Nødvendig høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Nødvendig avklaring etter vegloven for kryssing med luftlinje må gjøres direkte med Statens vegvesen.

Merknader til vilkårene

Post 1, regulering og vannslipping

SE har foreslått en minstevannføring på 22 l/s hele året. NVE mener at det må stilles krav om helårlig minstevannføring av hensyn til fisk og friluftsliv. Etter vårt syn synes 22 l/s å være lavt i forhold til det som oppgis som alminnelig lavvannføring i vassdraget. Elveleiet er bredt og 22 l/s vil etter vårt syn ikke kunne dekke elvebunnen tilstrekkelig. NVE mener det må settes krav til minstevannføring på 30 l/s hele året.

NVE mener det ikke er behov for å stille krav til vannstands nivå i Grytvatnet i deler av året. Det vil være i utbyggers interesse å holde vannstanden høyest mulig med tanke på å oppnå størst mulig fallhøyde i kraftverket.

Når vannstanden er på laveste regulerte vannstand og tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes som minstevannføring. Vannføringen nedenfor kraftverket vil da tilsvare naturtilstanden i vassdraget.

Ved stor driftsvannføring og lite tilsig fra restfeltet vil utfall av kraftstasjonen føre til store endringer i vannføringsforholdene for yngel og ungfisk. For å unngå slike brå endringer skal det installeres en omløpsventil i kraftverket som skal ha tilsvarende kapasitet som maksimal slukeevne i kraftverket.

Vi vil ellers presisere at kraftverket skal kjøres jevnt og være tilpasset tilsig og magasinivolum. Alle endringer skal skje gradvis og typisk start/stopp-kjøring skal ikke forekomme. Det skal heller ikke legges vekt på å kjøre kraftverket bare på deler av døgn eller uker.

Post 3, Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi gjør oppmerksom på at byggearbeidene ikke kan påbegynnes før NVE har godkjent detaljplanene. Disse må god tid før bygging starter sendes NVEs regionkontor i Trondheim.

Vi ber om det legges særlig vekt i planleggingen på valg av trasé for anleggsvei og rørgate. Det må særlig legges vekt på å minimalisere konflikten med eksisterende merket sti. Det synes ut fra kart som om det er mulig å etablere veien opp til Grytvatnet uten kryssing av Setergrytå og med jevn stigning frem til siste parti der den kan følge samme trasé som foreslått. Endelig løsning avklares gjennom godkjenning av detaljplanene, men det skal vurderes om det er mulig å bygge anleggsveien uten de foreslåtte elvekryssingene slik at inngrep direkte i elveleiet blir færrest mulig.

Naturvernforbundets merknader vedrørende bruk av stedegen vegetasjon og masser vil bli ivarettatt i medhold av vilkåret.

Bruk av masser fra eksisterende tipp må avklares både med eier av tippen og med NVE.

Etter vårt syn vil det være begrenset mulighet for å dempe virkningene for den gamle dammen ved Grytvatnet slik Møre og Romsdal fylke ber om. NVE vil likevel gjennom detaljplangodkjenning påse at ny dam vil fremstå minst mulig skjemmende og fremtredende i terrenget. Fylket kan på egen hånd gjerne ta kontakt med SE for å komme med innspill til utseende på ny dam.

Post 4, naturforvaltning

Det er en forutsetning av eventuelle pålegg i medhold av vilkåret står i forhold til inngrepets omfang. Pålegg vil kunne omfatte både magasinet og elvestrekningen.

Post 5, automatisk fredete kulturminner

Møre og Romsdals fylkes merknader om tiltakshavers aktsomhetsplikt dekkes av dette vilkåret.

Post 7, ferdsel m.v.

SE plikter i medhold av vilkåret å legge om turstien inn til Vindøladalen der denne blir demmet ned eller kommer i konflikt med rørgate eller veitrasé. Omlegginger skal foretas i samråd med Kristiansund og Nordmøre Turistforening.

Post 8, terskler m.v.

Vi kan på det nåværende tidspunkt ikke se at pålegg i medhold av vilkåret er spesielt aktuelt men det er tatt med for eventuelt senere å kunne gi nødvendige pålegg dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 9, rydding av reguleringssonen

Vi minner om at i henhold til vilkåret skal reguleringssonen være ryddet som foreskrevet før første neddemming.

Post 12, luftovermetning

Fiskaraksjonen för Surna hevder at luftovermetning kan være en negativ virkning, mens SE på sin side uttrykker at med det foreslåtte inntaket vil ikke dette være et problem.

Vilkåret er et standardvilkår som gjør det mulig for NVE å gi nødvendige pålegg dersom dette skulle vise seg å bli en konsekvens. Vi vil også bemerke at med en peltonturbin som det er planlagt her vil normalt ikke luftovermetning oppstå.

Andre merknader

Fiskaraksjonen för Surna mener at alle planlagte vassdragsinngrep i Surna, sammen med eksisterende utbygging av Trollheim kraftverk, skulle vært sett helhetlig for å få en vurdering av summen av konsekvenser.

NVE viser til at SE har en rett til å få sin søknad behandlet og at de heller ikke kan ha skyld i eventuelle ulemper etter en bygging av Trollheim kraftverk. For øvrig viser vi til at Surna er et nasjonalt laksevassdrag der laksefisk er gitt en særskilt sterk beskyttelse, og der det ikke kan gis tillatelse til inngrep som er til skade for laksefisk. Det er derfor etter vårt syn heller ikke av hensyn til laks noen grunn for samordning, da tillatelser ikke vil bli gitt hvis disse kan forringe levekårene for laksefisk.

Det er forutsatt at det oppnås minnelige avtaler med berørte rettighetshavere. En tillatelse etter vannressursloven gir ingen automatisk ekspropriasjonsadgang.

Merknadene fra Arne Sæter vedrørende erstatning er et privatrettslig forhold. Som tidligere anført mener NVE at endringene i Setergrytå ikke vil ha vesentlig innvirkning på flom- og isforhold. SE vil ellers være forpliktet til å holde seg innenfor gjeldende forskrifter for støyavgivelse ved eventuelle sprengningsarbeider. NVE forventer at SE tar tilbørlige hensyn til revefarmen ved slike arbeider.

NVE har ikke anledning til å gi tillatelse etter forurensningsloven, verken i anleggs- eller driftsfasen. Dette må evt. tas opp særskilt med Møre og Romsdal fylke.